

Tweede en derde fase van het archeologisch onderzoek 'Anicius' aan de Elfde Novemberwal te Tongeren

RAPPORTAGE

Kristien Borgers
Michiel Steenhoudt
Ellen Van de Velde

Leuven, 2009

**Tweede en derde fase van het
archeologisch onderzoek 'Anicius' aan
de Elfde Novemberwal te Tongeren**

RAPPORTAGE

Colofon

© 2009, Kristien Borgers

Opgraving - info:

Vergunningsnummers:

- Opgraving: 2008/78/25414
- Metaaldetectie: 2008/78(1)/25415

Datum aanvraag: 29 april 2008

Aanvrager: Kristien Borgers

Site: Limburg, Tongeren, Elfde Novemberwal - Sacramentstraat

Lay-out:

Kristien Borgers en Rudy Das

Druk- en bindwerk:

Copy De Raaf, Ravenstraat 25, 3000 Leuven
deraaf@skynet.be, Tel. 016/22.20.87

Inhoudstafel

Rapportage

Inleiding	1
I. Archeologisch onderzoek	2
A. Situering	2
B. Vooronderzoek	3
1. Proefsleuven Willy Vanvinckenroye	3
2. Opgravingen IAP	3
3. Eerste fase van het archeologisch onderzoek 'Anicius'	3
C. Organisatie	5
D. Methode	8
II. Resultaten van het archeologisch onderzoek	15
A. Sporen	15
1. post Romeinse sporen	15
1.1. Ophogingspakket	15
1.2. Middeleeuwse gracht	16
1.3. Waterput	16
2. Romeinse sporen	17
2.1. Werkput 2	17
2.1.1. Romeinse weg	17
2.1.2. Uitbraaksporen, muurfunderingen en muren	21
2.1.3. Kelders	23
2.1.4. Oventjes en haard(vlekk)en	26
2.1.5. Kalkkuil	27
2.1.6. Kuilen en paalkuilen	28
2.2. Werkput 3	29
2.3. Werkput 4	30
3. Prehistorische sporen	31
B. Vondsten	32
1. Bouwmaterialen	32
2. Gesteente	34
2.1. Algemeen	34
2.2. Kalkstenen beeldengroep	34
2.3. Inscriptie (?) op een keldersteen	35
2.4. Silex	36
3. Glas	37
4. Glaspasta	37
5. Keramiek	38
5.1. Algemeen	38
5.2. Stempels op <i>mortaria</i>	40
5.3. Stempels op amforen	41

5.4. Graffiti op amforen	41
5.5. Stempel in een Terra Nigra kommetje	42
5.6. Graffiti op een Terra Sigillata bord	42
5.7. Applique	43
5.8. Mercurius beeldje	43
6. Metaal	44
6.1. Algemeen	44
6.2. Munten	44
6.3. Bronzen artefacten	47
6.4. Lood	49
6.5. Bijl	50
6.6. Pilum	50
7. Organisch	51
7.1. Algemeen	51
7.2. Louise, de hond	52
7.3. Lowie, het paard	54
8. Pleisterwerk	55
C. Interpretatie van de sporen en vondsten	56
III. Verwerking van de resultaten van het archeologisch onderzoek	57
A. Tekeningen	57
B. Vondstverwerking	58
C. Monsternamen	58
1. Vlakken en coupes	58
2. Putprofielen	59
D. Database	59
1. Spoorinventaris	59
2. Profielinventaris	59
3. Fotoinventaris	59
4. Vondstinventaris	59
Besluit en dankwoord	60
Bibliografie	61
Bijlage 1: Dagrapportage	65
Bijlage 2: Overleg van 23 juni 2008	121
Bijlage 3: Overleg van 25 augustus 2008	123
Bijlage 4: Overleg van 29 september 2008	125
Bijlage 5: Determinatie reliëfgroep van Juppiter en Juno	127
Bijlage 6: Inhoud van de dozen met ingepakte vondsten	129

Catalogus werkput 2

- I. Spoorinventaris WP 2
- II. Profielbeschrijving WP 2
- III. Monsternamelijst WP 2
- IV. Planinventaris Veldtekeningen WP 2
- V. Planinventaris Nette tekeningen WP 2
- VI. Fotoinventaris Algemeen WP 2
- VII. Fotoinventaris Profielen WP 2
- VIII. Fotoinventaris Vlakken WP 2
- IX. Vondstinventaris WP 2
- X. Vondstinventaris Profielen WP 2

Catalogus werkput 3 en werkput 4

- I. Spoorinventaris WP 3
- II. Profielbeschrijving WP 3
- III. Monsternamelijst WP 3
- IV. Planinventaris Veldtekeningen WP 3
- V. Planinventaris Nette tekeningen WP 3
- VI. Fotoinventaris Algemeen WP 3
- VII. Fotoinventaris Profielen WP 3
- VIII. Fotoinventaris Vlakken WP 3
- IX. Vondstinventaris WP 3
- X. Spoorinventaris WP 4
- XI. Profielbeschrijving WP 4
- XII. Monsternamelijst WP 4
- XIII. Planinventaris Veldtekeningen WP 4
- XIV. Planinventaris Nette tekeningen WP 4
- XV. Fotoinventaris Algemeen WP 4
- XVI. Fotoinventaris Profielen WP 4
- XVII. Fotoinventaris Vlakken WP 4
- XVIII. Vondstinventaris WP 4
- XIX. Vondstinventaris Profielen WP 4

Inleiding

Van 16 mei tot en met 14 november 2008 vond een noodopgraving plaats te Tongeren op de locatie van de oude busstelpplaats van De Lijn, tussen de Sacramentstraat en de Elfde Novemberwal (TO-08-AN: werkput 2, werkput 3 en werkput 4). Een vorig noodonderzoek, uitgevoerd door ADC Archeoprojecten (Nederland) vond plaats in het najaar van 2007 (werkput 1). Op het terrein worden (luxe) appartementen, parkeergelegenheden, commerciële ruimten en een zorghotel gebouwd; het zogenaamde 'Anicius project'. Voor het archeologisch onderzoek betekende dit dat er op een bouwwerf zou moeten opgegraven worden. Bij de aanvang van het huidige onderzoek waren de bouwwerken al gestart in de reeds vrijgegeven zones.

Het Agentschap R-O Vlaanderen leverde de opgravingsvergunning en de vergunning voor het gebruik van een metaaldetector af.

Uit de resultaten van vorige archeologische onderzoeken op de site, kon een verwachtingspatroon omtrent sporen en vondsten opgesteld worden. Zo doorkruist een Romeinse weg het terrein en zouden aan weerszijden van deze weg Romeinse bewoningssporen uit de steenbouwfase(n) en de oudere houtbouwfase zichtbaar zijn. Mogelijk konden ook sporen van een Neolithische bewoning aangetroffen worden. Deze verwachtingen werden grotendeels ingelost.

In dit rapport wordt een beknopt overzicht gegeven van de resultaten van de vorige onderzoeken, alsook een algemene interpretatie van de sporen en vondsten die geregistreerd zijn tijdens het huidige onderzoek. Er wordt getracht, via een interpretatie van de sporen en vondsten, een algemeen beeld te scheppen van de bewoning op de site gedurende de Romeinse geschiedenis. Deze uiteenzetting dient dan ook beschouwd te worden als uitgangspunt voor een toekomstige en meer gedetailleerde studie hieromtrent.

Bij het rapport horen twee catalogi die digitaal beschikbaar zijn en waarin alle nodige inventarissen terug te vinden zijn.

I. Archeologisch onderzoek

A. SITUERING

Tongeren, de oudste stad van België, is gelegen in het uiterste zuiden van de provincie Limburg. Het onderzoeksgebied met kadasternummer Tongeren, 7de afdeling, Sectie A, nr. 363M5 en nr. 363L5 (Fig. 1), bevindt zich binnen de Romeinse stadsomwalling van de 2de eeuw n. Chr. en wordt doorsneden door één van de zijwegen van het Romeinse stratenplan¹ (Fig. 2). De site ligt echter buiten de laat-Romeinse (4de-eeuwse) en middeleeuwse (13de-eeuwse) stadsomwallingen. In een recenter verleden is op het terrein een busstelpplaats van De Lijn voorzien, die nu plaats moet ruimen voor de gebouwen van het Anicius project.

Volgens het gewestplan en het Algemeen Plan van Aanleg (APA)/Bijzonder Plan van Aanleg (BPA) wordt het terrein omschreven als woongebied met culturele, historische en/of esthetische waarde. Bodemkundig ligt het in de leemstreek.

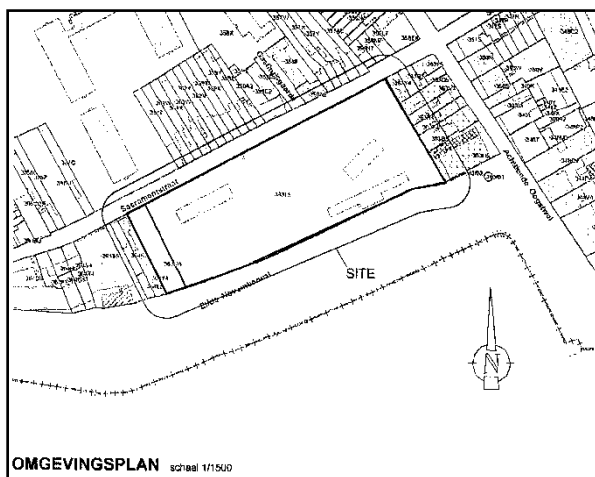
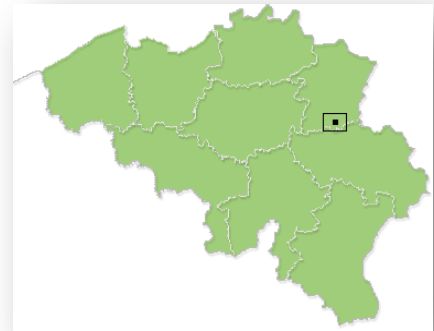

Fig. 1. Kadasterkaart met de locatie van de site.

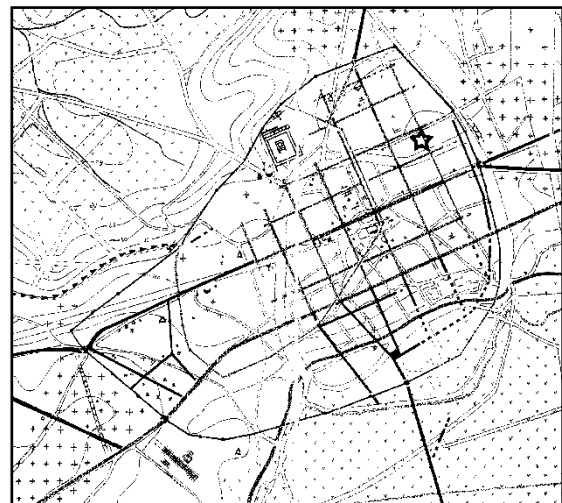

Fig. 2. Situering van de site op het Romeinse stratenplan (sterretje).

¹ Vanvinckenroye 1985: p 150.

B. VOORONDERZOEK

1. Proefsleuven Willy Vanvinckenroye

Tijdens de opgraving zijn twee proefsleuven aangesneden die deel uitmaakten van een onderzoek, uitgevoerd door Willy Vanvinckenroye² omstreeks 1960-1975. Met behulp van enkele medewerkers van het Provinciaal Gallo-Romeins Museum konden de documenten van Dhr. Vanvinckenroye ingekeken worden, maar er is geen informatie teruggevonden over de proefsleuven aan de Elfde Novemberwal. In zijn monografie over Romeins Tongeren³ spreekt Dhr. Vanvinckenroye wel over delen van woonhuizen die opgegraven zijn nabij het autobusstation. Daarmee is nu waarschijnlijk de locatie van de proefsleuven bevestigd.

2. Opgravingen IAP

Tussen 1993 en 1996 zijn door het IAP (het huidige VIOE) opgravingen uitgevoerd op de niet-geasfalteerde delen van de voormalige busstelpplaats⁴ (Fig. 3). Eén van de werkputten is aangesneden bij het huidige onderzoek.

Tijdens de verschillende campagnes troffen de onderzoekers sporen aan van Neolithische bewoning (ca 4000-2000 v. Chr.) en artefacten uit diezelfde periode waaronder aardewerk, vuursteen en verbrand bot. Van de oudste Romeinse bewoning op de site kwamen sporen van een houtbouwphase (1ste eeuw n. Chr.) aan het licht. Aan de hand van de paalkuilen kon echter geen plattegrond samengesteld worden. Talrijke kuilen en een aantal greppels dateren ook uit de 1ste eeuw n. Chr. Sporen van twee verschillende steenbouwfasen met bijhorende kuilen en beerputten werden gedateerd in de 2de eeuw en 3de eeuw n. Chr. De opbouw van een eerste woning was gericht op een oost - west lopende zijstraat van het dambordpatroon die zich onder de Elfde Novemberwal situeerde. Een tweede woning, waarvan de achterzijde kon gelokaliseerd worden, was georiënteerd volgens een noord - zuid lopende zijstraat. Van deze noord - zuid lopende zijstraat werden ook de afwateringsgreppels teruggevonden. Gezien de site zich in de laat-Romeinse en middeleeuwse periode buiten de stadsmuren bevond, zijn geen sporen teruggevonden uit die periodes. Wel is in het zuiden van het onderzochte terrein de insteek van een middeleeuwse gracht aangetroffen.

3. Eerste fase van het archeologisch onderzoek 'Anicius'

Van 26 september tot en met 8 december 2007 werd op het terrein de eerste fase van het archeologisch onderzoek 'Anicius' (Fig. 3, gele zone - werkput 1) uitgevoerd door ADC Archeoprojecten (Nederland). Voor een overzicht van de resultaten van het onderzoek wordt gebruik gemaakt van het beknopte evaluatieverslag⁵ van de leidende projectarcheologe. Het volledige rapport kon tot op heden nog niet beschikbaar gesteld worden.

De oudste sporen die tijdens de opgraving aan het licht kwamen zijn te dateren in de Neolithische periode (ca 4000-2000 v. Chr.). Het gaat echter om vondstmateriaal dat teruggevonden is in

---

² Mondelinge mededeling vanwege Alain Vanderhoeven en Geert Vynckier.

³ Vanvinckenroye 1985: p 39.

⁴ Vanderhoeven en Vynckier 1993: p 2, 1994: p 2-3, 1995: p 3 en 1996.

⁵ Wyns 2007.

Romeinse contexten. Paalsporen, al dan niet in onderling verband en georiënteerd volgens de noord - zuid gelegen zijweg, wijzen op bewoning van de site in het begin van de Romeinse periode (houtbouwfase). Minstens twee woningen (muren, muurfunderingen, uitbraaksporen, kuilen en beerputten), één ten oosten en één ten westen van de Romeinse noord - zuid zijweg, kunnen gedateerd worden in de 2de en 3de eeuw n. Chr. (steenbouwfases). Van de woning ten westen van de weg is slechts een klein deel onderzocht, gezien de woning zich hoofdzakelijk buiten het op te graven terrein situeerde. Zeker is dat één ruimte ervan voorzien was van een mortelvloer en van muren gedecoreerd met fresco's.

De Romeinse weg heeft volgens de onderzoekers, gelet op de dikte en opbouw ervan, één tot maximaal twee bouwfases gekend en is voorzien van twee greppels. De meest opmerkelijke vondst is een schedel die samen met enkele andere botfragmenten in een kuil onder de Romeinse weg is teruggevonden.

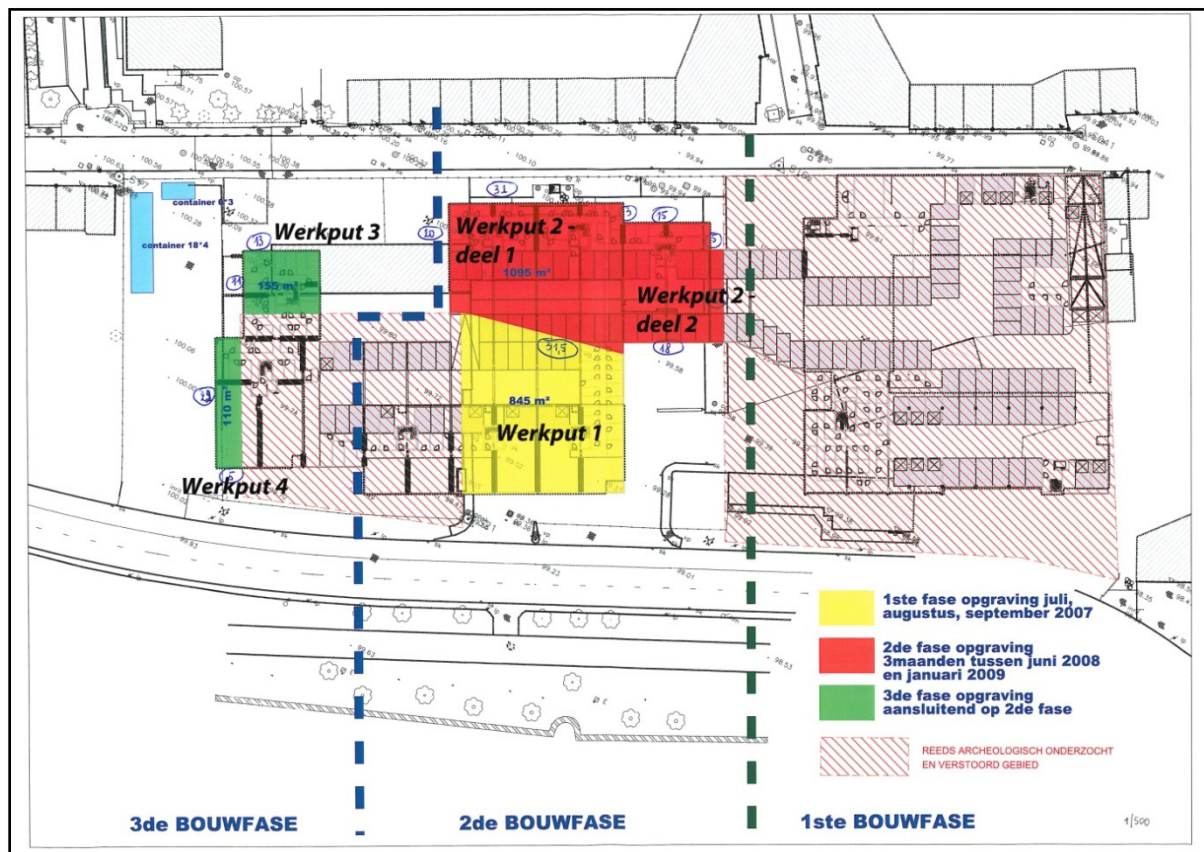

Fig. 3. Plan met de situering van de vier werkputten van het archeologisch onderzoek 'Anicius'. Werkput 2 is tijdens het onderzoek in 2 fasen opgegraven: werkput 2 - deel 1, ter hoogte van de saneringszone en werkput 2 - deel 2. Op het plan ook de aanduiding van de reeds eerder archeologisch onderzochte zones.

Uit de resultaten van de voorgaande onderzoeken kan afgeleid worden dat het terrein 2de en 3de- eeuwse bewoningssporen uit twee *insulae* omvat, gelegen aan weerszijden van een Romeinse weg. De vroegste Romeinse sporen kunnen gedateerd worden in de 1ste eeuw n. Chr. Mogelijk zijn er ook sporen aanwezig van een oudere Neolithische nederzetting.

C. ORGANISATIE

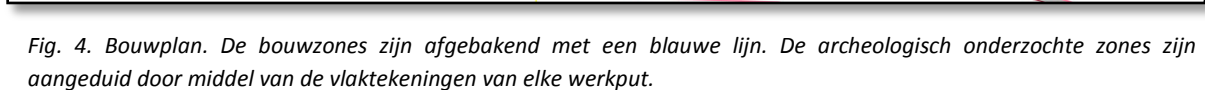
Aanvankelijk zou het volledige archeologisch onderzoek 'Anicius' in drie fasen verlopen. De eerste fase werd reeds afgerond in december 2007. De tweede (Fig. 3: rode zone - werkput 2) en derde fase (Fig. 3: groene zones - werkput 3 en werkput 4), zouden respectievelijk tussen april en juni 2008 en na januari 2009 georganiseerd worden. Opdat de bouwwerken zo weinig mogelijk oponthoud zouden ondervinden van het archeologisch onderzoek werd echter beslist de tweede en derde fase samen uit te voeren in een periode van zes maanden, tussen 16 mei en 14 november 2008.

Om de opgraving uit te voeren werd een projectteam samengesteld (Afb. 1). Zes arbeiders, in dienst van de Stad Tongeren, stonden onder dagelijkse begeleiding van twee projectarcheologen (Democo NV): Kristien Borgers en Michiel Steenhoudt. Archeologe Ellen Van de Velde (Democo NV) verzorgde het tekenwerk. Voor het wetenschappelijk toezicht kon het team beroep doen op Geert Vynckier van het VIOE, buitendienst Tongeren. Vooral tijdens de zomermaanden werd het team bijgestaan door studenten van de Katholieke Universiteit Leuven en de Universiteit Gent, maar ook door enthousiaste vrijwilligers.

Afb. 1. Het archeologisch team. Boven v.l.n.r.: René Meuris, Kristien Borgers, Lucas Hendriks en Henri Dallemagne. Onder v.l.n.r.: Jean-Marie Tomsin, Ellen Van de Velde, Dirk Vansimpsen, Michiel Steenhoudt en Harald Haiverlain.

Op de vergadering van 23 juni (bijlage 2) werd door de bouwheer meegedeeld dat de werken in alle

Inmiddels werd de opgraving in werkput 4 voortgezet, maar eind juni werd aan het onderzoek een halt toegeroepen door de veiligheidscoördinator van de bouwheer. Het couperen en afwerken van de kuilen in werkput 4 werd voor onbepaalde duur stilgelegd omdat de wijze van opgraven strijdig bleek met de veiligheidsvoorschriften van de bouwwerf (zie 'Methode').

Eind augustus (bijlage 3) bleek de sanering ter hoogte van werkput 2 niet langer een prioriteit voor de bouwheer. Die prioriteit verschoof nu opnieuw naar de groene zones om aldaar zo snel mogelijk met de bouw van start te kunnen gaan. De einddatum voor het onderzoek in werkput 3 bleef vastliggen op 24 oktober. De deadline voor de gehele werkput 2 verschoof naar 14 november.

In werkput 4 kon intussen het veldwerk worden hervat en beëindigd, zodat op 19 september de eerste werkput van de groene zone door het Agentschap R-O Vlaanderen kon vrijgegeven worden.

Op 24 september kon uiteindelijk ook het onderzoek in het tweede deel van werkput 2 van start gaan. Op 9 oktober werd de bouwvergunning van de bouwheer opgeschort en dit tot 4 november. Het archeologisch onderzoek kon wel voortgezet worden, gezien de archeologische vergunning losstaat van de bouwvergunning. De deadline van 24 oktober voor werkput 3 verviel hiermee echter wel. Deze tweede werkput van de groene zone kon op 12 november vrijgegeven worden. Het veldwerk in werkput 2 werd, zoals voorgeschreven, op 14 november beëindigd.

D. METHODE

In de drie werkputten is tijdens het archeologisch onderzoek eenzelfde werkwijze aangehouden, zoals voorgeschreven in het Plan van Eisen (PVE).

Een eerste werkvlak is aangelegd op het niveau waar de jongste Romeinse sporen zichtbaar zijn (Afb. 2). Elk werkvlak is manueel met het truweel opgekrabd (Afb. 3) en nadien gefotografeerd. Alle sporen, structuren en vondsten zijn vervolgens beschreven en ingetekend op polyesterpapier, op schaal 1:20 (Afb. 4). Enkele structuren en vondsten zijn in detail ingetekend, op schaal 1:10. Na metaaldetectie (Afb. 5) zijn de sporen in elk werkvlak ca. 20 à 30 cm diep omgespit (Afb. 6) om de vondsten per context in te zamelen vooraleer een nieuw werkvlak machinaal werd aangelegd.

Afb. 2. Aanleg van een vlak met een graafmachine.

Afb. 3. Opkrabben van een vlak.

Afb. 4. Intekenen van de sporen in een vlak.

Afb. 5. Metaaldetectie.

Afb. 6. Omspitten van de verschillende sporen in een vlak.

In het laatste werkvlak zijn alle (paal)kuilen gecoupeerd (Afb. 7). Elke coupe is gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1:20 (Afb. 8). De rest van de coupe is vervolgens stratigrafisch uitgegraven.

Afb. 7. (Paal)kuilen couperen.

Afb. 8. Intekenen van een coupe.

Het post-Romeinse ophogingspakket dat de Romeinse sporen afdekt, is enkel in werkput 4 bemonsterd (in het zuidelijk en westelijk putprofiel), in horizontale pakketten van 1 meter breed en 10 cm dik (Afb. 9). Het zandpakket, dat op deze site de löss afdekt, is opgeschaafd op zoek naar prehistorische sporen en/of artefacten (Afb. 10).

Afb. 9. Bemonsteren van putprofielen.

Afb. 10. Opschaven van het zand op de löss.

Oorspronkelijk zou het onderzoek afzonderlijk in werkput 4, vervolgens in werkput 3 en uiteindelijk in werkput 2 doorgaan. Maar zoals eerder vermeld (zie 'Organisatie') was die planning onderhevig aan wijzigingen in de planning van de bouwheer. Dit had tot gevolg dat de methode van opgraven hier en daar aangepast moest worden. Op een bepaald ogenblik was het team zelfs werkzaam in de drie werkputten tegelijk. Voor een meer gedetailleerd overzicht van het archeologisch onderzoek kan de dagrapportage geraadpleegd worden (bijlage 1). Een meer specifieke opgravingsmethode wordt vervolgens per werkput even op een rijtje gezet.

Werkput 2 - deel 1

Het veldwerk in het eerste deel van werkput 2 ging van start op 2 juni. Reeds in vlak 1 werd dit deel van de werkput door de Romeinse noord - zuid weg, die tijdens de eerste fase van het onderzoek Anicius reeds werd geregistreerd (zie 'Vooronderzoek'), opgesplitst in een oostelijke en westelijke zone (zie verder). Ten oosten van de weg zijn vier werkvlakken aangelegd, ten westen van de weg vijf werkvlakken. De zone van de Romeinse weg omvat zeven werkvlakken, corresponderend aan de zeven herkenbare bouwfases. Alle werkvlakken zijn machinaal aangelegd, met uitzondering van vlak 3. Dit vlak is immers aangelegd tijdens het bouwverlof wanneer geen graafmachine ter beschikking gesteld kon worden. Vlak 3 is dus manueel, met de schop, aangelegd (Afb. 11). Ook de Romeinse weg is toen handmatig afgegraven (Afb. 12).

Afb. 11. Manueel aanleggen van vlak 3.

Afb. 12. Manueel afgraven van de Romeinse weg.

In de noordwest hoek van de werkput trof het team een Romeinse kelder aan die zich nog verder naar het noorden situeerde, in de nog af te graven saneringszone. Dit zou tot gevolg hebben dat de volledige kelder zou moeten onderzocht worden. Na een gesprek met de bouwheer (bijlage 4) bleek dat de kelder zich net niet in de saneringszone bevond. Verder onderzoek van de kelder was bijgevolg niet nodig.

In deze werkput zijn de putprofielen niet bemonsterd. Het noordelijk putprofiel bleek vervuild (saneringszone) en het oostelijk putprofiel zou in een latere fase worden opgegraven (tweede deel van werkput 2). Het zuidelijk putprofiel was reeds opgegraven tijdens de eerste fase van het onderzoek (opgraving ADC Archeoprojecten) en het westelijk putprofiel bleek te onstabiel wegens stockage van grond.

Het archeologisch onderzoek in werkput 2 werd beëindigd op 14 november.

Oostelijke zone

In het vierde en laatste werkvlak konden hier een aantal duidelijk afgelijnde kuilen en paalkuilen waargenomen worden. Deze (paal)kuilen zijn gecoupeerd volgens de meetwaarde die de diepte van de bouwkeiders (en dus ook de maximale graafdiepte tijdens het onderzoek) aangeeft en die door de bouwheer aan het team werd meegedeeld (bijlage 4). Een aantal coupes zijn echter iets te diep uitgegraven, omdat de eerder verkregen meetwaarde foutief bleek te zijn (bijlage 4). Het couperen van de sporen is daarna enkel voortgezet in het noordelijke deel van het werkvlak (volgens de nieuwe meetwaarde), omdat in het zuiden de maximale graafdiepte bijna bereikt was. Het zand op de löss was enkel in het zuiden aanwezig en is zo snel mogelijk opgeschaafd zodat deze zone, op vraag van de bouwheer, eerder vrijgegeven kon worden.

Westelijke zone

Ook in deze zone konden een aantal kuilen waargenomen worden in het vierde werkvlak. Enkel de kuilen in het zuiden van het werkvlak konden duidelijk afgelijnd worden door hun ligging in de moederbodem. Na het couperen van de kuilen is besloten om in deze zone een vijfde werkvlak aan te leggen om zo een duidelijker beeld te verkrijgen van de overige sporen. Omdat met het vijfde werkvlak de maximale graafdiepte bereikt was, zijn de sporen niet meer gecoupeerd, maar zijn de oppervlaktevondsten per context ingezameld om toch nog zoveel mogelijk informatie te kunnen verzamelen.

Romeinse weg

De zone van de Romeinse weg omvat zeven werkvlakken. Deze vlakken komen echter in aanleg niet overeen met de vlakken in de oostelijke en westelijke zone omdat ze zijn aangelegd volgens de verschillende bouwfasen van de weg. In het pakket zijn immers zeven bouwfasen herkenbaar. De oudste 'stoflaag' (vlak 6) is manueel verwijderd om zoveel mogelijk vondstmateriaal in te zamelen en om de weg te kunnen bemonsteren (Afb. 13). Hij is volledig verwijderd tot op het zand eronder, waarin de kleine paalgaten van de palissade naast de weg en oudere sporen geregistreerd zijn (vlak 7). Dit zevende vlak is opgeschaafd (Afb. 14), maar de sporen zijn niet gecoupeerd, omdat ook hier de maximale graafdiepte bereikt was.

Afb. 13. Manueel verwijderen van de oudste Romeinse weg (S001.1).

Afb. 14. Opschaven van het zand onder het Romeinse wegenpakket.

Werkput 2 - deel 2

Het archeologisch onderzoek in het tweede deel van werkput 2 kon van start gaan op 24 september (Afb. 15). Tijdens de opgraving zijn drie werkvlakken aangelegd. Met behulp van een laser of niveaumeter is getracht de werkvlakken op eenzelfde diepte aan te leggen als de corresponderende

werkvlakken in het eerste deel van de werkput. Voor de machinist bleek dit echter niet altijd een makkelijke opdracht... Het team moest, tengevolge van het tijdsschema, een keuze maken tussen de aanleg van een vierde werkvlak in het tweede deel van de werkput of het opgraven van de oudste Romeinse weg en het registreren van de oudere sporen eronder. In overleg met R-O Vlaanderen is gekozen voor de tweede optie.

Afb. 15. Werkput 2 - deel 2.

Werkput 3

In deze werkput ging de opgraving van start op 22 augustus. In totaal zijn drie werkvlakken aangelegd. Reeds in het eerste vlak werd de werkput in twee delen opgedeeld door één van de proefsleuven die in de periode 1960-1970 door Willy Vanvinckenroye zijn aangelegd (zie 'Vooronderzoek' en Afb. 16). In het zuidoosten van het werkvlak was één van de werkputten van de opgravingen van het IAP zichtbaar (zie 'Vooronderzoek' en Afb. 16).

Afb. 16. Werkput 3, vlak 1 met de locatie van een proefsleuf van Willy Vanvinckenroye en één van de werkputten van het IAP.

Om een idee te krijgen van de stratigrafie in werkput 3 is de werkput van het IAP volledig weg gegraven bij de aanleg van het tweede werkvlak. In dat tweede werkvlak was, ten zuiden van de proefsleuf, de moederbodem reeds zichtbaar met daarin duidelijk afgelijnde (paal)kuilen. In het derde werkvlak concentreerden de sporen zich vooral ten noorden van de proefsleuf. Bijna alle (paal)kuilen zijn gecoupeerd, met uitzondering van S101, S107, S108, S109, S110, S113 en S161, wegens tijdsgebrek. Niet alle kuilen zijn volledig gecoupeerd omdat rekening diende gehouden te worden met de maximale diepte van de bouwput. Enkele coupes konden niet afgewerkt worden, omdat ze door aanhoudende regen meermaals overstroomd zijn (S093 en S105). Van één kuil (S118) is de coupe, in overleg met R-O Vlaanderen, niet afgewerkt omdat er te weinig tijd was en de opvulling van de kuil hoofdzakelijk bestond uit puinaval.

Ook in deze werkput zijn de putprofielen niet bemonsterd. Het zuidelijk putprofiel was reeds weg gegraven voor de bouw, de overige putprofielen zijn van recente datering. Werkput 3 is vrijgegeven op 12 november.

Werkput 4

Het archeologisch onderzoek ging van start in deze werkput, op 16 mei. Tijdens het onderzoek zijn twee werkvlakken aangelegd. In het tweede werkvlak zijn de (paal)kuilen gecoupeerd (Afb. 17). Door een misverstand met de bouwheer was het archeologisch team niet op de hoogte gesteld van de veiligheidsvoorschriften die gelden op de werf. Bijgevolg zijn de kuilen in werkput 4 gecoupeerd op een manier die strijdig bleek met die voorschriften. De werken zijn door de veiligheidscoördinator stilgelegd (eind juni) en de kuilen zijn vervolgens afgedekt met planken en omspannen met lint om de veiligheid te garanderen (Afb. 18). Het onderzoek van de kuilen werd voor onbepaalde tijd opgeschort. Met de veiligheidscoördinator en de bouwheer kon overeen gekomen worden dat het zand rondom de kuilen mocht opgeschaafd worden op zoek naar prehistorische sporen en/of artefacten.

Afb. 17. Werkput 4, vlak 2: kuilen en paalkuilen.

Afb. 18. Afgedekte gecoupeerde kuilen in vlak 2.

Na verloop van tijd zijn de afgedekte kuilen door slechte weersomstandigheden meermaals onder water gelopen (Afb. 19) en uiteindelijk ingestort (Afb. 20). Dit had uiteraard gevolgen voor de voortzetting van het onderzoek in werkput 4. Een aantal kuilen zijn niet gecoupeerd (S060, S069) en de kuilen die reeds gecoupeerd waren konden niet meer afgewerkt worden (S003, S065, S066, S073, S078). Het veldwerk in werkput 4 beperkte zich bijgevolg enkel nog tot het bemonsteren van het

Afb. 19. Onder water gelopen afgedekte coupes.

zuidelijk en westelijk putprofiel. Het oostelijk putprofiel was op vraag van de bouwheer reeds verwijderd om de bouwwerken te vergemakkelijken (Afb. 21). In het noordelijk putprofiel bevond zich de toegang tot de werkput. Om de profielen te kunnen bemonsteren zijn de ingestorte kuilen door een graafmachine opnieuw opgevuld en verstevigd. Werkput 4 is vrijgegeven op 19 september.

Afb. 20. Ingestorte afgedekte coupes.

Afb. 21. Verwijderen van het oost putprofiel door een graafmachine, bij het begin van het onderzoek.

II. Resultaten van het archeologisch onderzoek

A. SPOREN

1. post-Romeinse sporen

Gezien de site buiten de laat-Romeinse (4de eeuw n. Chr.) en middeleeuwse stad gelegen is, zijn slechts enkele sporen aangetroffen die in deze periodes kunnen gedateerd worden.

1.1. Ophogingspakket

Het pakket dat de Romeinse sporen afdekt, wordt gevormd door een aantal egalisatielagen (Werkput 2: S845 en S846, werkput 4: S002, S003, S011 en S012, Afb. 22 en 23), waaronder een laag asfalt die de verharding van de busstelplaats vormde. Het pakket is 1 m tot 1,8 m dik en kon in werkput 2 en in werkput 4 goed geregistreerd worden. In werkput 3 kan het ophogingspakket in een recenter verleden gedateerd worden. Op deze plek situeerden zich immers vóór het archeologisch onderzoek enkele gebouwen op de busstelplaats. Restanten van de oudste egalisatielagen zijn soms nog zichtbaar in het eerste werkvlak.

Afb. 22. De egalisatielagen die de Romeinse sporen afdekken (werkput 2).

Afb. 23. De egalisatielagen die de Romeinse sporen afdekken (werkput 4).

1.2. Middeleeuwse gracht

Afb. 24. Aanzet van de middeleeuwse gracht (vanuit het oosten), met op de achtergrond werkput 4.

In het zuidelijk putprofiel van werkput 4 is de aanzet van een middeleeuwse gracht geregistreerd (S001, Afb. 24 en 25), die eerder door het IAP ook al is opgetekend (zie 'Vooronderzoek'). De gracht hoort bij de stadsmuur die in de 13de eeuw n. Chr. is gebouwd en die ten zuiden van de site nog zichtbaar is.

Afb. 25. Aanzet van de middeleeuwse gracht, zichtbaar in het zuidelijk putprofiel van werkput 4.

1.3. Waterput

In het eerste en tweede werkvak van werkput 3 zijn de restanten van een (post) middeleeuwse waterput teruggevonden (Afb. 26). De vulling is van zeer recente aard (bevatte bijvoorbeeld een verkeersbord) en hoort mogelijk bij de gebouwen die zich op de busstelplaats bevonden.

Afb. 26. De waterput in werkput 3.

2. Romeinse sporen

Tijdens de opgraving zijn heel wat verschillende Romeinse sporen en structuren onderzocht. In de drie werkputten zijn sporen van Romeinse bewoning aangetroffen gaande van een weg, muurfragmenten, kelders en oventjes naar greppels, kuilen en paalkuilen. De belangrijkste bevindingen worden beknopt per werkput op een rijtje gezet.

2.1. Werkput 2

2.1.1. Romeinse weg

In werkput 2 is een Romeinse weg (S001) opgegraven waarvan reeds een deel door het archeologische team van de eerste fase van het onderzoek (zie 'Vooronderzoek') is teruggevonden. De totale dikte van het geregistreerde wegpakket bedroeg ca. 1,90 m. Er zijn tijdens het onderzoek niet één of twee, maar minstens zeven verschillende bouwfasen opgetekend, verdeeld over zes werkvlakken. Elke bouwfase of 'weg' is voorzien van een uniek spoornummer, van S001.1 tot S001.7 (Fig. 5).

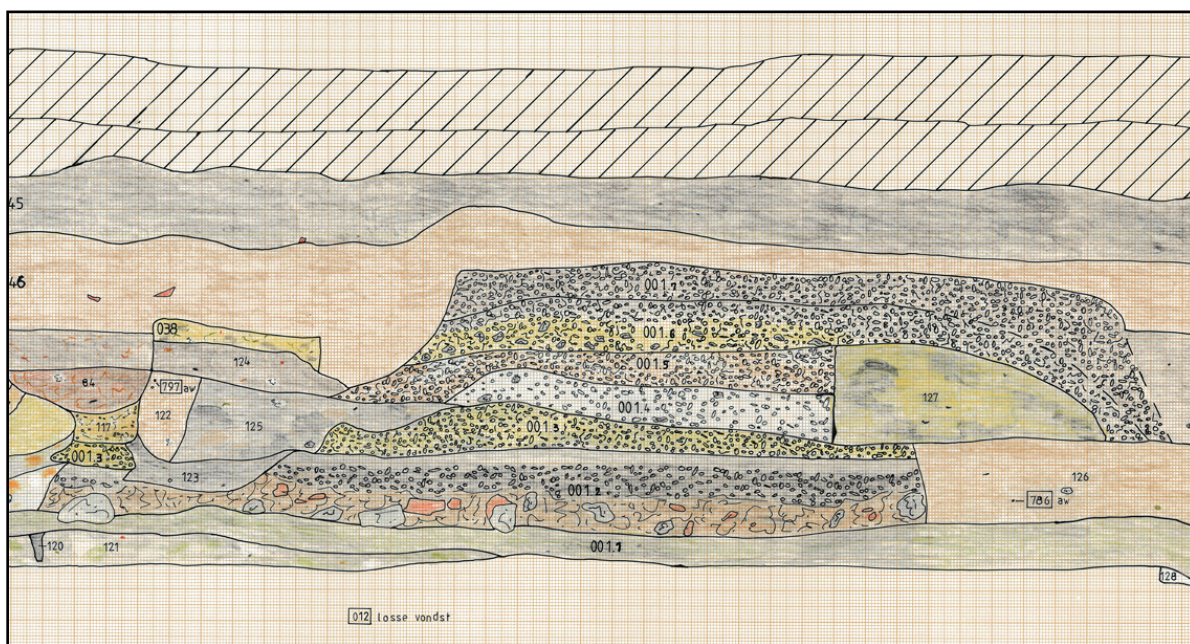

Fig. 5. De zeven bouwfasen van de Romeinse weg: S001.1 is de oudste fase, S001.7 is de jongste. Linksonder is een paalkuiltje zichtbaar (120) dat deel uitmaakt van de palissade van de oudste Romeinse weg.

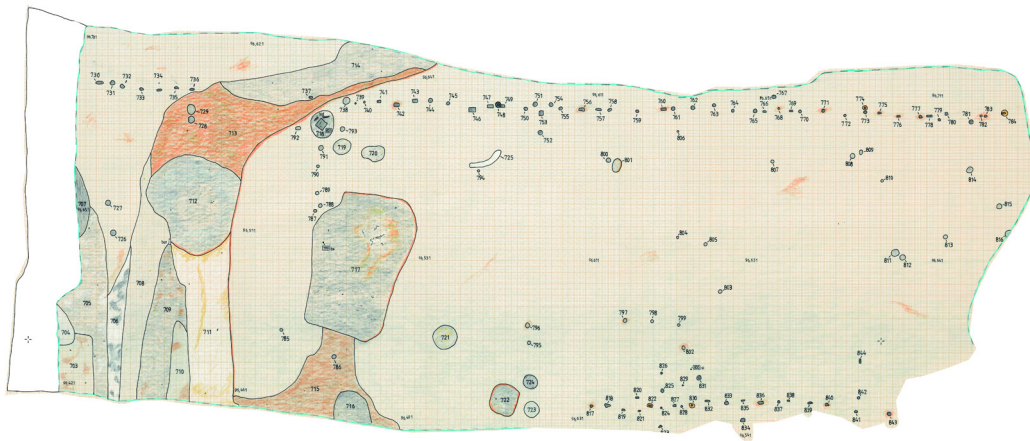

Fig. 6. Sporen onder het Romeinse wegpakket, met ondermeer de palissade (boven en onder).

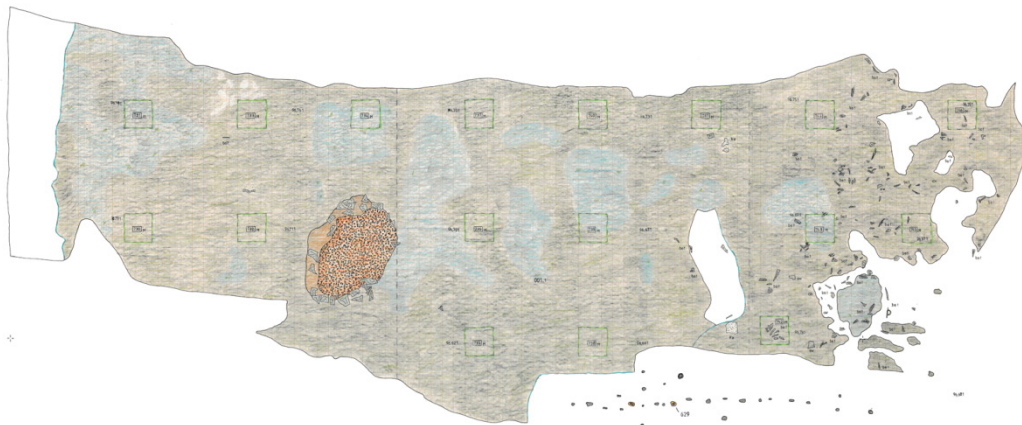

Fig. 7. Romeinse weg fase 1, S001.1.

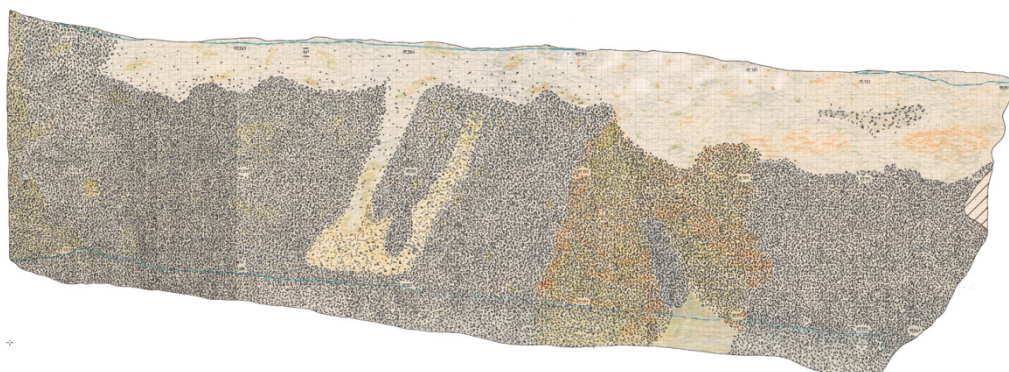
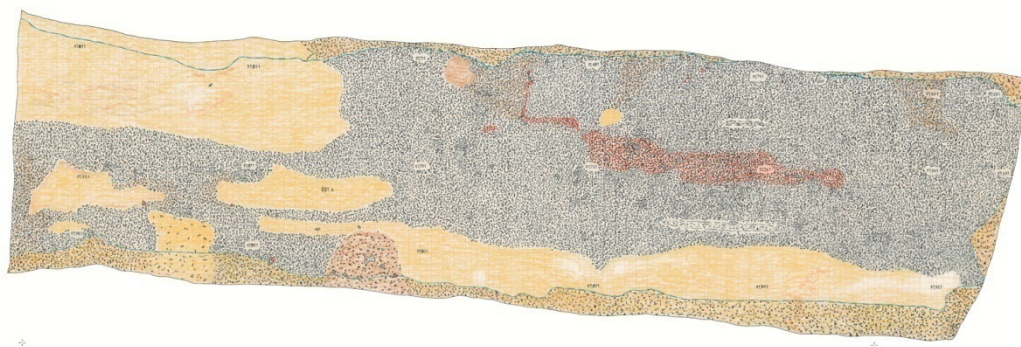
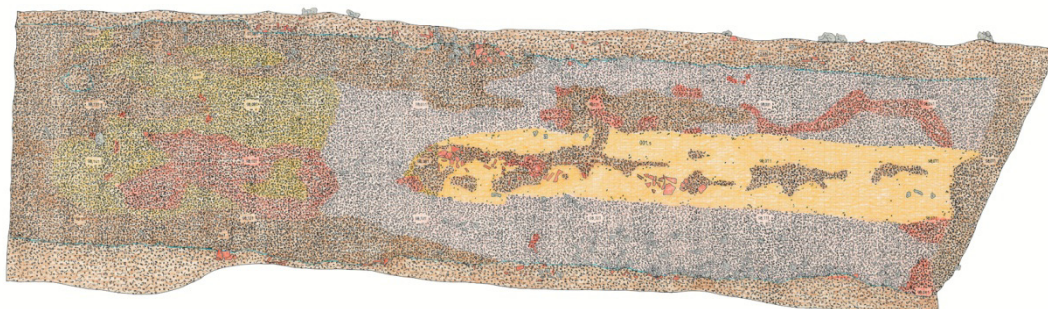

Fig. 8. Romeinse weg fase 2, S001.2 (rechts) en fase 3, S001.3 (links).

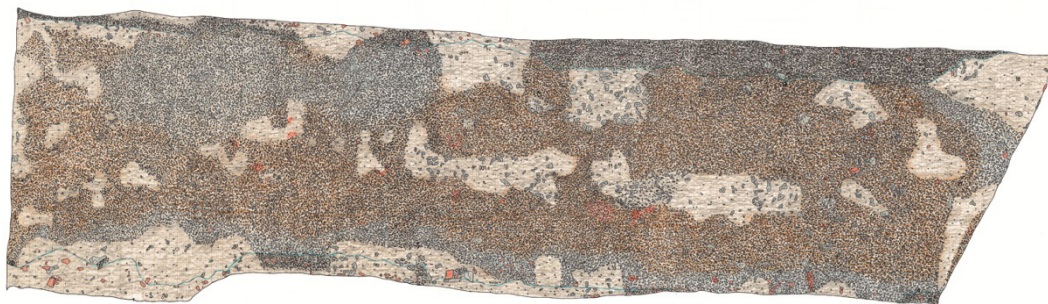

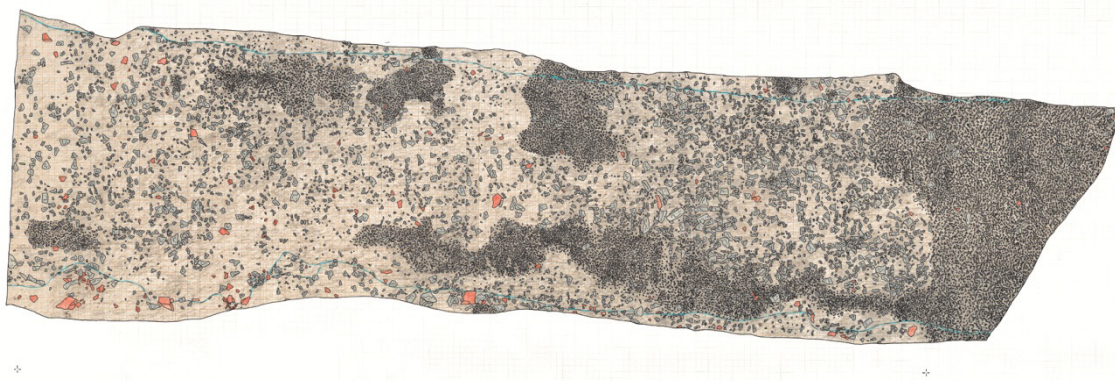
Fig. 9. Romeinse weg fase 4, S001.4.

Fig. 10. Romeinse weg fase 5, S001.5.

Fig. 11. Romeinse weg fase 6, S001.6.

Fig. 12. Romeinse weg fase 7, S001.7.

Afb. 27. De oudste Romeinse weg (S001.1).

De oudste weg (S001.1) is een dikke (10 tot 30 cm), kleiige 'stoflaag', waarop heel wat organisch consumptieafval is gedumpt in de Romeinse tijd (Fig. 7, Afb. 27). Hij is bewaard over een lengte van 16m en een breedte van 4 tot 6 m en kan hoogstwaarschijnlijk gedateerd worden in de beginjaren van de Romeinse bewoning te Tongeren (begin 1ste eeuw n. Chr.). Aan weerszijden van deze weg was een palissade opgericht (S629, Fig. 5, Fig. 6, Afb. 52) die aan de oostzijde over de gehele lengte van de weg nog zichtbaar is, maar aan de westzijde slechts gedeeltelijk bewaard gebleven is.

De zes overige wegen zijn kiezel- of grintwegen (Fig. 8 - Fig. 12, Afb. 28), al dan niet gefundeerd op naast elkaar gestapelde silexblokken en geflankeerd door twee afwateringsgrachten. Ze zijn gemiddeld 16 tot 18 m lang en ongeveer 4 m breed en kunnen op basis van bronzen artefacten en aardewerk gedateerd worden van het midden van de 1ste tot het begin van de 3de eeuw n. Chr. Mogelijk kunnen de wegen die niet gefundeerd zijn op silex, geïnterpreteerd worden als

herstelling van de oudere weg. Of de oudere weg kon als fundering gebruikt worden waardoor silexblokken onnodig zouden zijn. Op één weg zijn twee karrensporen zichtbaar (S001.4, vlak 4, Fig. 9). De best en mooist bewaarde weg is de eerste kiezelweg die op de site is aangelegd (S001.2, vlak 5, Fig. 8, Afb. 29). De kiezel/grint vormt een mooi uniform geheel en brokkelde, in tegenstelling tot de overige wegen, niet af bij het oppoetsen ervan. Rond het midden van de 1ste eeuw n. Chr. zijn een aantal stadsstraten te Tongeren voorzien van een eerste bekiezeling⁶ en waarschijnlijk is deze weg daar één van.

Afb. 28. Eén van de kiezelwegen.

⁶ Vanvinckenroye 1985: p 35.

Afb. 29. De eerste kiezelweg (S001.2).

2.1.2. Uitbraaksporen, muurfunderingen en muren

Zowel ten oosten als ten westen van de Romeinse weg zijn restanten van twee woningen uit de eerste steenbouwfase aangetroffen. Het is de achterzijde van één van deze woningen die eerder door het IAP is opgegraven (zie 'Vooronderzoek').

In het oosten beperken de sporen en structuren zich tot enkele uitbraaksporen, muurfunderingen en een tweetal vloerfragmenten (gefundeerd op silex), die vooral in het eerste werkvlak een beeld

scheppen van de verschillende vertrekken binnen de woning (Afb. 30). Reeds vanaf het tweede werkvlak zijn voornamelijk egalisatielagen, kuilen en paalkuilen zichtbaar. Slechts een aantal uitbraaksporen, wat muurfunderingen en een kelder (zie verder) herinneren in de volgende werkvlakken nog aan het bestaan van een woning aan deze zijde van de weg (Afb. 31 en 32).

Afb. 30. Bewoningssporen ten oosten van de Romeinse weg, vlak 1.

Afb. 31. Bewoningssporen ten oosten van de Romeinse weg, vlak 2 in deel 2.

Afb. 32. Bewoningssporen ten oosten van de Romeinse weg, vlak 2 in deel 1.

In het westen zijn de sporen van een tweede woning veel beter bewaard gebleven. Verschillende uitbraaksporen, muurfunderingen en muurfragmenten tonen de opbouw van de woning die georiënteerd was volgens de Romeinse weg (Afb. 33). Langs de weg zijn (minstens) drie kleine vertrekken zichtbaar met ten noorden ervan een iets grotere, langgerekte kamer. Mogelijk kunnen de kleine kamers geïnterpreteerd worden als winkeltjes waar de inwoners of bezoekers van de stad aankopen konden doen. Achter de 'winkeltjes' is een groot vertrek gelegen, waarschijnlijk een eerste kamer waar de eigenlijke bewoners van de woning gebruik van maakten.

Gedurende haar bestaan heeft de woning verschillende verbouwingen ondergaan. Daarop wijzen de muurfragmenten (S031, S064, S224 en S225) en muurfunderingen (S029, S030, S032, S125, S139, S242 en S250) die niet binnen het oorspronkelijke bouwplan van de woning passen (Afb. 33).

Op basis van vondstmateriaal uit de uitbraaksporen kan ervan uitgegaan worden dat de woning waarschijnlijk bewoond is geweest in de 2de eeuw n. Chr.

Afb. 33. Bewoningssporen ten westen van de Romeinse weg.

2.1.3. Kelders

De twee Romeinse woningen waren elk voorzien van een kelder. Beide kelders zijn slechts gedeeltelijk geregistreerd omdat ze zich nog uitstrekken in zones die niet (meer) archeologisch onderzocht dienden te worden.

Afb. 34. De kelder (1) ten westen van de Romeinse weg.

De kelder van de woning ten westen van de weg (kelder 1, Afb. 34) bevindt zich in de noordwest hoek van het terrein. Er zijn twee opstaande muren geregistreerd waarvan één met een nis (S234, Afb. 35) en één met een lucht-/licht opening (S 113, Afb. 37). Ze zijn opgebouwd uit een parament van regelmatig gekapte hardsteen en mergel, gevat in een witgele mortel en opgevuld met onregelmatig gekapte silex.

Afb. 35. Detail van de nis in kelder 2.

De buitenzijde van muur S234 is opgebouwd uit onregelmatig gekapte silex.

De nis meet ongeveer 40 x 50 cm en is ca. 40 cm diep. De bovenzijde is afgewerkt met waaivormig geplaatste *tegulae* en mergeltegels met een boord van kleine rechthoekige bakstenen. Aan de binnenzijde van de nis zijn nog resten van een mortelbekleding zichtbaar. De buitenzijde van de nis is bol afgewerkt.

Afb. 36. Locatie van de lucht-/licht opening in vlak 2.

Een deel van de lucht-/licht opening is reeds waargenomen in het tweede werkvlak, maar kon toen nog niet als dusdanig geïnterpreteerd worden (Afb. 36) . De kelder is, waarschijnlijk in de 3de eeuw n. Chr., opgevuld met een puinlaag waarin veel organisch (consumptie)afval is teruggevonden, alsook het skelet van een paard (zie verder).

Afb. 37. Detail van de lucht/licht opening in kelder 1.

Een derde muur (S372) situeert zich ten zuiden, buiten de kelder, maar heeft mogelijk ooit wel deel uitgemaakt van het originele bouwplan. De muur vertoont immers twee verschillende bouwfasen (Afb. 38, 1 en 2), opgebouwd in eenzelfde materiaal als de twee eerste muurfragmenten. Het snijvlak tussen de muren S234 en S113 is niet éénvormig, wat eveneens op een verbouwing kan wijzen.

Afb. 38. Verbouwingsfasen van muur S372.

Van de kelder ten oosten van de Romeinse weg (kelder 2, Afb. 39) zijn drie kleine muurfragmenten geregistreerd (S201, S307 en S317). Ze zijn opgebouwd uit een parament van regelmatig gekapte hardsteen en silex, gevat in een witgele mortel en opgevuld met onregelmatig gekapte silex. In de noordelijke muur is de onderzijde van een nis zichtbaar (Afb. 40 en 41). In die nis zijn resten van een mortelbekleding en wat brandsporen bewaard gebleven. Ook deze kelder is in een latere fase opgevuld met puin.

Afb. 39. De kelder (2) ten oosten van de Romeinse weg.

Afb. 40. Onderzijde van een nis, zichtbaar in de noordelijke muur van kelder 2.

Afb. 41. Onderzijde van een nis, zichtbaar in de noordelijke muur van kelder 2, bovenzicht.

2.1.4. Oventjes en haard(vlekk)en

Verspreid over de werkput zijn enkele sporen van ambachtelijke activiteit waargenomen. Aan de oostzijde is de onderzijde van een kleine oven (S166) teruggevonden die opgebouwd is uit verbrande fragmenten van *tegulae* en enkele silexblokken (Afb. 42 en 43). Het oventje is ongeveer 100 x 80 cm

groot en is voorzien van een kleine schouw die gedeeltelijk bewaard gebleven is. Misschien is in de oven vlees, dat eventueel op een rooster lag, gebraden geweest. Dat zou het organisch materiaal dat aan de noordzijde van de oven is teruggevonden (Afb. 42) verklaren. Een datering is nog onbekend. Het oventje is zorgvuldig verwijderd en alle vondsten rondom en onder de constructie zijn samen met de schouw ingezameld (Afb. 44).

Afb. 42. Oventje aan de oostzijde van de Romeinse weg. Ten noorden ervan is organisch afvalmateriaal zichtbaar.

Afb. 43. Detail van het oventje, met links op de foto de schouw.

Afb. 44. Inzamelen van het vondstmateriaal rondom het oventje.

Ten westen van de Romeinse weg is eveneens een constructie aangetroffen (S060) waarvan echter niet met zekerheid kan gezegd worden dat het een oven is. De constructie was in het tweede werkvlak zichtbaar als een verzameling van onregelmatig gekapte *tegulae* fragmenten en was 80 cm breed en 1,8 m lang (Afb. 45). Bij het verdiepen naar het volgende werkvlak is ten westen van de 'oven' een houtskoollaag (S223) bemonsterd. De *tegulae* bleken nu ook tegen een L-vormig muurtje te liggen (S263, Afb. 46). De betekenis van dit alles is tot op heden nog niet duidelijk.

Afb. 45. Sporen van een oventje (?) ten westen van de Romeinse weg, vlak 2.

Afb. 46. Sporen van een oventje (?) ten westen van de Romeinse weg, vlak 3.

In werkput 2 zijn ook een aantal ronde haardjes of haardvlekken geregistreerd (Afb. 47). Ze vertonen alle een opvulling met wat houtskool en een rand van verbrande leem en zijn gemiddeld 60 tot 70 cm diameter. Eén haardje kan op basis van een glaskraal gedateerd worden tussen 50-150 n. Chr.

Afb. 47. Sporen van haardjes (pijlen).

2.1.5. Kalkkuil

Afb. 48. Kalkkuiltje.

In de hoek van één van de 'winkeltjes' van de woning ten westen van de Romeinse weg is een fragment van een kalkkuil teruggevonden (S257, Afb. 48). Hij is nog zo'n 60 x 80 cm bewaard en op de *tegulae* zijn nog duidelijke sporen aanwezig van gebluste kalk.

2.1.6. Kuilen en paalkuilen

Afb. 49. Kuilen ten oosten van de Romeinse weg, vlak 4.

Naast de ophogings- of egalisatielagen zijn de kuilen de meest aangetroffen Romeinse sporen in werkput 2. Ze zijn soms zichtbaar in het eerste en tweede werkvlak doordat de nagezakte lagen in de kuil zich beginnen af te tekenen. De duidelijk afgelijnde kuilen zijn echter pas zichtbaar in het laatste werkvlak, waar ook de moederbodem verschijnt (Afb. 49 en 50). Zowel ten oosten als ten westen van de Romeinse weg zijn kuilen aangetroffen. Het merendeel is niet meer zo diep bewaard, hoewel moet opgemerkt worden dat niet alle kuilen volledig gecoupeerd zijn. Er moest immers rekening gehouden worden met de diepte van de bouwput (zie 'Methode'). Omdat de meeste kuilen stratigrafisch gezien jonger zijn dan de woningen die eerder besproken zijn, kan een relatieve datering in de 1ste eeuw n. Chr. vooropgesteld worden. Vondstmateriaal dat uitsluitsel zou kunnen geven is jammer genoeg niet voorhanden.

Dit is wel het geval voor een reeks paalkuilen ten oosten van de weg. Met de meeste paalkuilen kan geen duidelijke plattegrond gevormd worden, maar in het vierde werkvlak zijn vier paalkuilen zichtbaar die op één lijn staan (Afb. 51). Eén van deze paalkuiltjes kan op basis van aardewerk gedateerd worden in de 1ste eeuw n. Chr.

Zoals reeds eerder vermeld was de oudste Romeinse weg (S001.1) aan weerszijden voorzien van een palissade (S629). De paaltjes aan de westzijde zijn reeds onderzocht in het vijfde werkvlak. Om de paaltjes in het oosten te kunnen onderzoeken diende eerst de oudste weg verwijderd te worden. Omdat de twee palenrijen samen in werkvlak zeven konden geregistreerd worden, is elk paalkuiltje voorzien van zijn eigen unieke spoornummer in plaats van het algemene spoornummer (S629). Elk paalgaatje is ca. 4 tot 8 cm diameter en is opgevuld met de kleiige substantie van de bovenliggende weg (Afb. 52). De paaltjes zijn waarschijnlijk weggenomen wanneer de eerste kiezelweg is aangelegd, waardoor ze opgevuld raakten met de kleiige 'stoflaag'. Daarenboven zal de oudste weg, gezien zijn samenstelling, stilaan verbreed zijn, tussen de paaltjes door.

Afb. 50. Kuilen ten westen van de Romeinse weg, vlak 5.

Afb. 51. Vier paalkuilen op een rij.

Afb. 52. Palissade aan de oostzijde van de Romeinse weg.

2.2. Werkput 3

Bij het onderzoek in deze werkput zijn egalisatielagen, een greppeltje, paalkuilen en kuilen geregistreerd. Het greppeltje (S087, Afb. 55) is gelegen aan de zuidrand van de werkput, is oost - west georiënteerd, maar is niet diep bewaard gebleven. De paalkuiltjes (Afb. 54) zijn hoofdzakelijk ten noorden van de proefsleuf van Willy Vanvinckenroye opgetekend, maar er is geen duidelijke plattegrond herkenbaar. Enkele paalkuilen hebben een duidelijke paalkern, andere bleken bij het couperen verkleuringen in de moederbodem te zijn. De kuilen zijn in de gehele werkput zichtbaar

Afb. 53. Kuilen in werkput 3.

(Afb. 53). Ze zijn over het algemeen niet meer diep bewaard, maar er moet opgemerkt worden dat ook hier een aantal kuilen niet volledig gecoupeerd zijn omdat met de diepte van de bouwput diende rekening gehouden te worden. Sommige kuilen kunnen op basis van aardewerk gedateerd worden omstreeks het midden van de 2de eeuw n. Chr. Mogelijk horen deze kuilen bij de woning waarvan in werkput 2 sporen zijn aangetroffen ten westen van de weg.

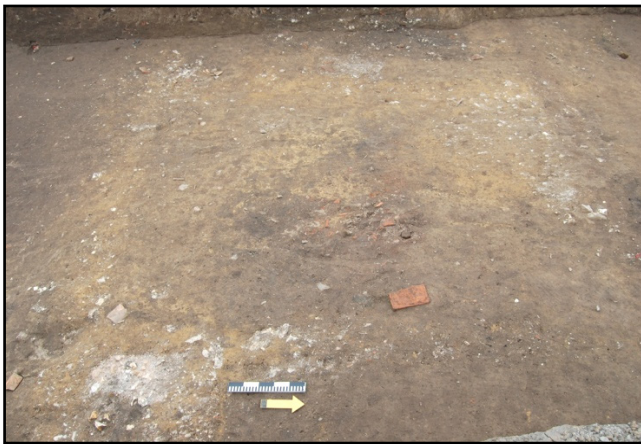
Afb. 54. Paalkuiltjes in werkput 3.

Afb. 55. Kuilen ten zuiden van de proefsleuf (vlak 2) met in het zuiden een greppeltje (pijl).

2.3. Werkput 4

Ook in deze werkput zijn sporen van bewoning opgetekend. Een aantal greppels (S034, S039, S043 en S046) zijn oost - west georiënteerd, zijn niet meer diep bewaard en maken deel uit van een vierkant vertrek van een gebouw (Afb. 56). Omwille van de geringe diepte is het moeilijk te bepalen of het om standgreppels of om uitbraaksporen gaat. Mogelijk zijn het greppels waarin houten funderingsbalken

Afb. 56. De greppeltjes die samen een vierkant vertrek aftekenen.

geplaatst zijn die de leemhouten muren van een vakwerkgebouw droegen. Van die balken, of de opstaande stijlen, zijn echter geen sporen teruggevonden en het vondstmateriaal uit de greppels kan geen sluitende datering geven. Vermoedelijk zijn ook sporen van een lemen vloertje binnen het vertrek teruggevonden. Daarenboven is ook een klein fragment van een (latere) mortelvloer opgegraven.

Afb. 57. Kuilen en paalkuilen in werkput 4 (vlak 2)

Afb. 58. Twee greppels.

De twee afwateringsgreppeltjes (S044 en S045, Afb. 58), ten noorden van het vertrek, zijn eveneens oost - west georiënteerd en zijn niet meer diep bewaard. Mogelijk houden ze verband met het greppeltje dat in werkput 3 werd aangetroffen (zie eerder) en met de greppels/uitbraaksporen ten zuiden ervan. Op de bodem van één van de greppeltjes is het skelet van een hond teruggevonden, maar daar wordt later dieper op ingegaan. In het tweede werkvlak zijn duidelijk afgelijnde kuilen en paalkuilen zichtbaar (Afb. 57). Op basis van aardewerk kunnen sommige kuilen gedateerd worden in de 1ste eeuw n. Chr. De paalkuilen vormen geen duidelijke plattegrond. Enkele ervan bleken bij het couperen verkleuringen in de moederbodem te zijn.

3. Prehistorische sporen

Tijdens de opgraving zijn geen sporen van prehistorische bewoning aangetroffen, met uitzondering van enkele silex artefacten, soms in Romeinse context. De omgeving van de site is dus bewoond geweest door de prehistorische mens, maar die bewoning situeerde zich niet op de onderzochte terreinen.

B. VONDSTEN

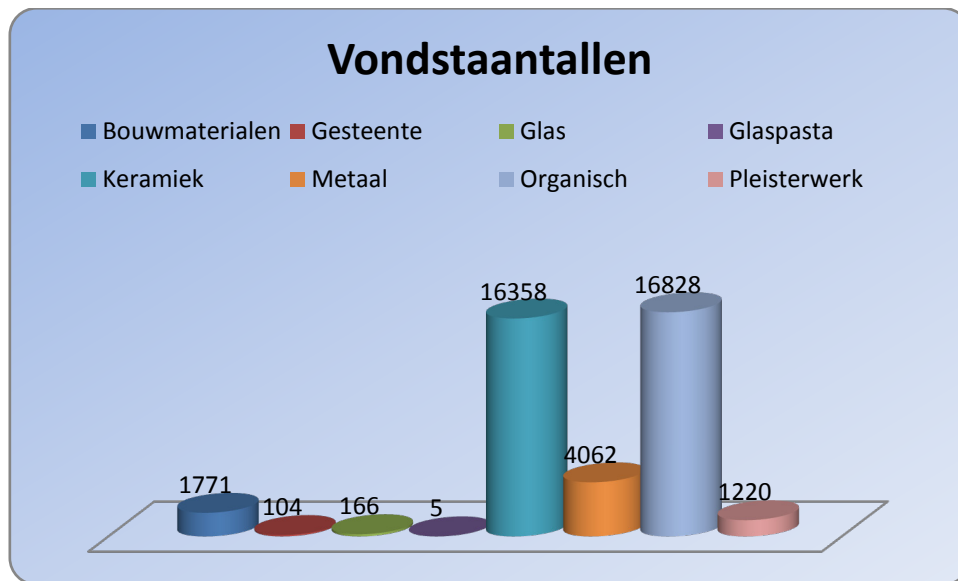

Fig. 13

1. Bouwmaterialen

Het merendeel van de vondsten die onder bouwmaterialen kunnen geclassificeerd worden zijn dakpanfragmenten (*tegula* en *imbrex*). Op een aantal ervan zijn pootafdrukken van een kat of een hond waar te nemen (Afb. 59). Op één *tegula* (WP 2, V254) is de letter F zichtbaar; de laatste letter van een dakpanstempel (Afb. 60 en Fig. 14). De letter is omgeven door een ellips of cirkel en behoort mogelijk tot de stempel 'MHF'.⁷ Gezien meerdere gekende dakpanstempels eindigen met de letter F, kan dit echter niet met zekerheid aangenomen worden.⁸

Afb. 59. Pootafdrukken op een tegula.

Afb. 60. Fragment van een dakpanstempel.

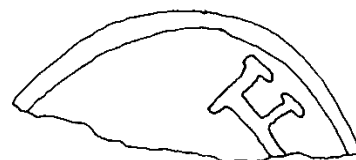

Fig. 14. Frottie van de dakpanstempel, schaal 1:1.

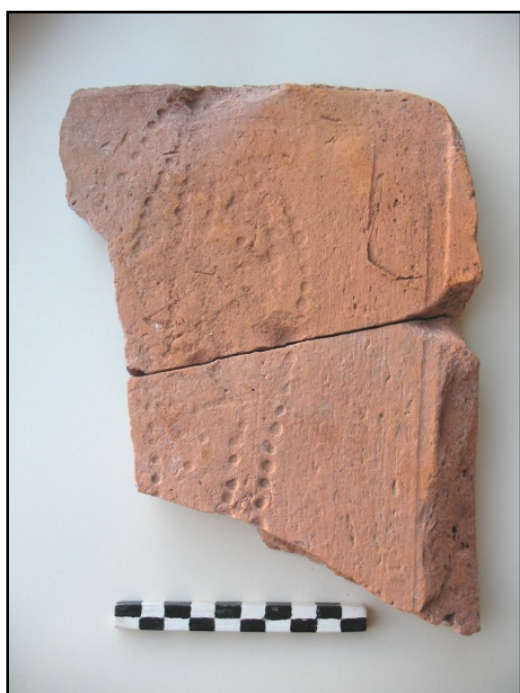
⁷ In het najaar van 2007 is een exemplaar van een 'MHF' stempel teruggevonden tijdens een opgraving in de Vermeulenstraat te Tongeren: Borgers, Steenhoudt en Van de Velde 2008: p 25.

⁸ De Poorter en Claeys 1989.

Op twee andere *tegulae* zijn fragmenten van schoenafdrukken teruggevonden. Op één exemplaar zijn de afdrukken van de nageltjes zeer duidelijk zichtbaar (WP 2, V257, Afb. 62 en Fig. 15), op het tweede exemplaar zitten de ijzeren nageltjes nog op de klei vast (WP 3, V044, Afb. 61). Het gaat dus duidelijk om genageld schoeisel, waarbij de verschillende lappen leer aan elkaar vastgemaakt zijn door middel van ijzeren nageltjes.⁹ Of het hier om dichte schoenen of om sandalen gaat is niet duidelijk. Het patroon van de nageltjes zou op een datering in de 2de helft van de 2de eeuw n. Chr. kunnen wijzen.¹⁰

Afb. 61. IJzeren nageltjes van een schoen of sandaal op een tegula.

Afb. 62. Schoenafdruk op een tegula.

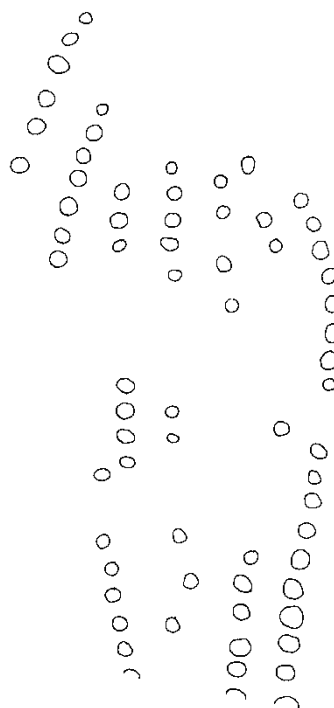

Fig. 15. Frottie van V257, schaal 1:2.

⁹ Van Driel -Murray 2001: p 337-373.

¹⁰ Van Driel -Murray 2001: p 350.

2. Gesteente

2.1. Algemeen

Bij het ompspitten van de verschillende contexten zijn allerlei soorten gesteente teruggevonden zoals ijzerzandsteen, marmer, vulkanisch gesteente (waarvan maalstenen werden vervaardigd, Afb. 63), hardsteen (Afb. 64), kalksteen en silex. Enkele opvallende vondsten verdienen een aparte uiteenzetting.

Afb. 63. Maalsteen.

Afb. 64. Wetsteen.

2.2. Kalkstenen beeldengroep

Tijdens het couperen van een kuil in werkput 3 zijn vier fragmenten van een kalkstenen beeldengroep teruggevonden (V041, Afb. 65 en 66).¹¹ Rechts staat de god Jupiter (naakt) afgebeeld die in zijn rechterhand een bliksemschicht vasthoudt. Links van hem zit een adelaar. Rechts van Jupiter staat de godin Juno, gehuld in een mantel en met een *acerra* of wierookvat in de linkerhand. Op de rugzijde is een globe zichtbaar, omringd door een lauwerkrans. De beeldengroep is ongeveer 36 cm hoog, 28 cm breed en 10 cm dik (of 16 cm met de globe meegeteld) en kan gedateerd worden van het laatste kwart van de 2de eeuw tot en met de eerste helft van de 3de eeuw n. Chr. Gelijkaardige exemplaren zijn enkel teruggevonden in Mainz en in Tongeren. Verspreid over de beeldengroep zijn nog duidelijke sporen zichtbaar van een tandbeitel en zaag die gebruikt werden bij het vervaardigen ervan.

Dit artefact is een bijzondere vondst gezien de Jupiter en Juno staand afgebeeld staan in plaats van zittend op een troon. Een meer gedetailleerde determinatie is terug te vinden in bijlage 5.

---

¹¹ Met dank aan Dhr. Titus Panhuysen voor de determinatie.

Afb. 65. Voorzijde van de kalkstenen beeldengroep.

Afb. 66. Achterzijde van de kalkstenen beeldengroep.

2.3. Inscriptie (?) op een keldersteen

Afb. 67. Inscriptie (?) op keldersteen.

Op de binnenzijde van een hoeksteen van de Romeinse kelder die in de noordwest hoek van werkput 2 is aangetroffen, is een inscriptie leesbaar (WP 2, V811, Afb. 67 en Fig. 16). Of deze ingekraste tekens ook als dusdanig bedoeld zijn is zozeer de vraag. Aan de tekens zelf kan geen duidelijke betekenis toegewezen worden.

LM M 41 191 1 \

Fig. 16. Frottie van de inscriptie (?) op de keldersteen, schaal 1:1.
(Met dank aan André Detloff).

2.4. Silex

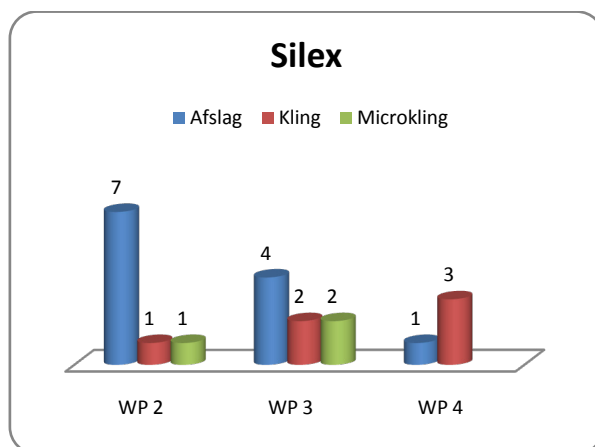

Fig. 17

Tijdens het onderzoek zijn een aantal prehistorische artefacten aangetroffen. Het gaat hoofdzakelijk om afslagen, maar ook klingen en microklingen zijn teruggevonden in het zand op de löss of in een Romeinse context (Fig. 17, Afb. 68). Twee opvallende artefacten zijn een eindschrabber op afslag (WP 2, V490, Afb. 69-1) en een steker op afslag (WP 2, V428, Afb. 69-2).¹²

Afb. 68. Afslag, microkling en kling.

Afb. 69. Eindschrabber op afslag (1) en steker op afslag (2).

¹² Met dank aan Geert Vynckier voor de determinatie van de prehistorische artefacten.

3. Glas

Afb. 70. Romeinse glasfragmenten.

De meeste glasfragmenten die tijdens de opgraving in de drie werkputten zijn teruggevonden, kunnen gedateerd worden in de Romeinse periode (Afb. 70). Onder de fragmenten zijn allerlei Romeinse vormtypes herkenbaar waaronder een fles, een ribbenschaal, een kan,... maar ook glasslakken.

4. Glaspasta

Tijdens het onderzoek zijn 5 glaskraaltjes teruggevonden (Fig. 13). Het zijn zogenaamde meloenkraaltjes, vervaardigd uit een blauwgroene glaspasta (Afb. 71 en 72). Deze kraaltjes kunnen gedateerd worden in de 2de helft van de 1ste eeuw tot en met de eerste helft van de 2de eeuw n. Chr.¹³

Afb. 71. Meloenkraaltjes.

Afb. 72. Meloenkraaltje in detail.

¹³ Riha 1990: p 80-83.

5. Keramiek

5.1. Algemeen

Met uitzondering van het organisch materiaal is keramiek de grootste materiaalcategorie (Fig. 13). Zo goed als alle Romeinse aardewerkcategorieën die door Willy Vanvinckenroye¹⁴ zijn gepubliceerd, zijn aangetroffen op de site (Fig. 18, 19 en 20). De meest voorkomende categorieën zijn het gladwandige aardewerk, het ruwwandige aardewerk en amforen. Het Middeleeuwse aardewerk beperkt zich tot enkele scherven rood, wit of grijs aardewerk, (proto-)steengoed, faience en pijpenaarde. Enkele vondsten zijn een aparte vermelding waard.

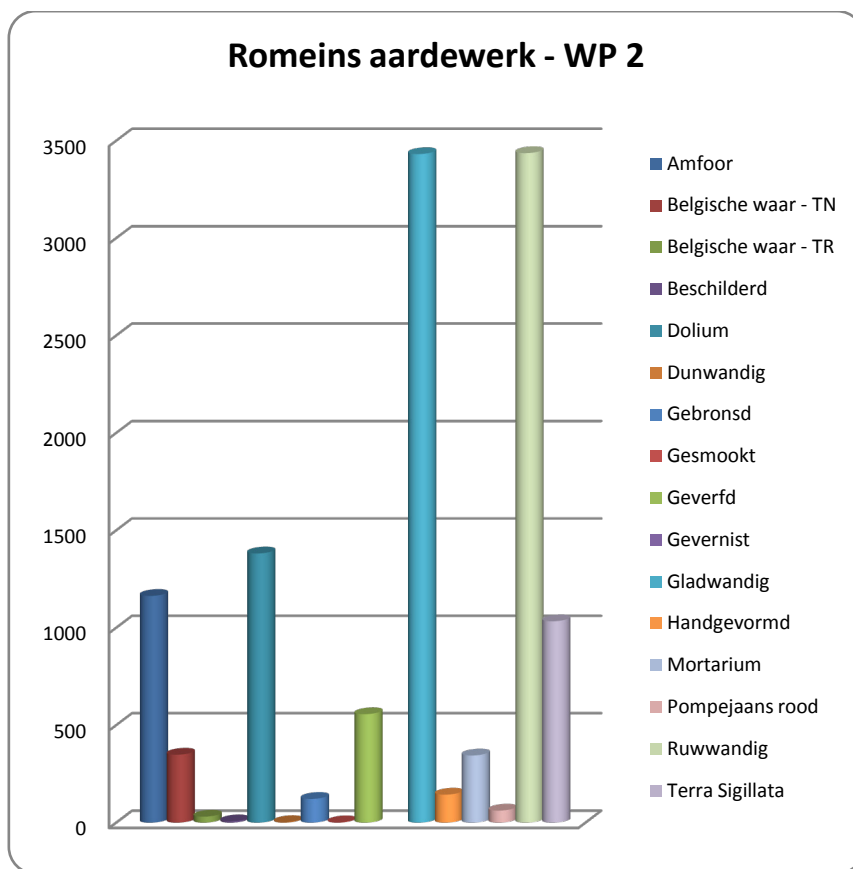

Fig. 18

¹⁴ Vanvinckenroye 1991.

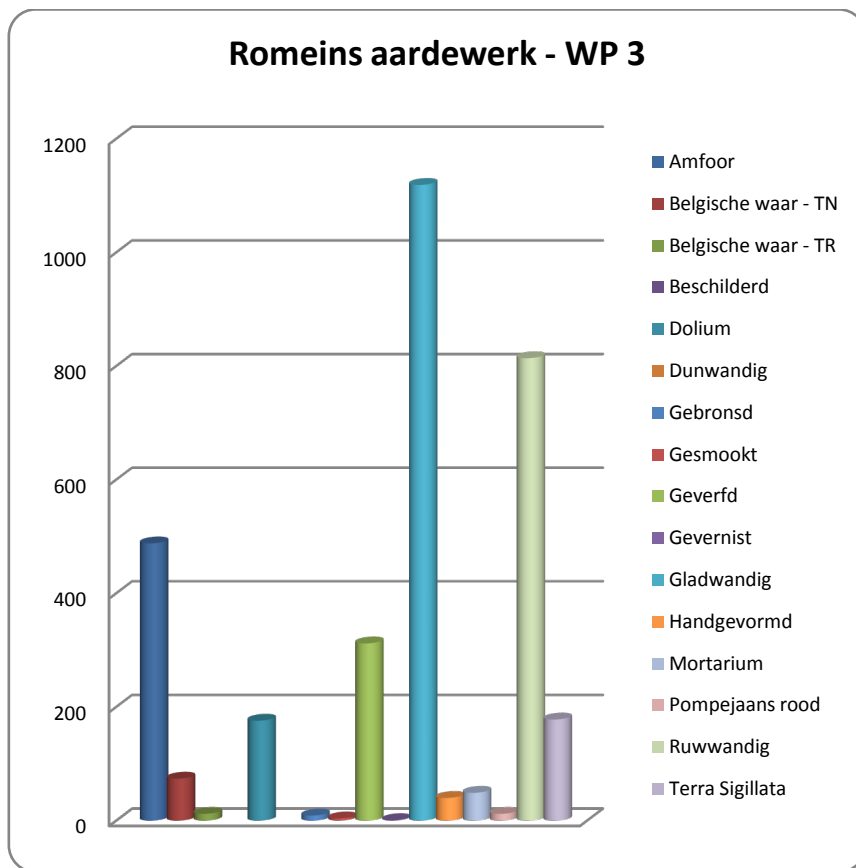

Fig. 19

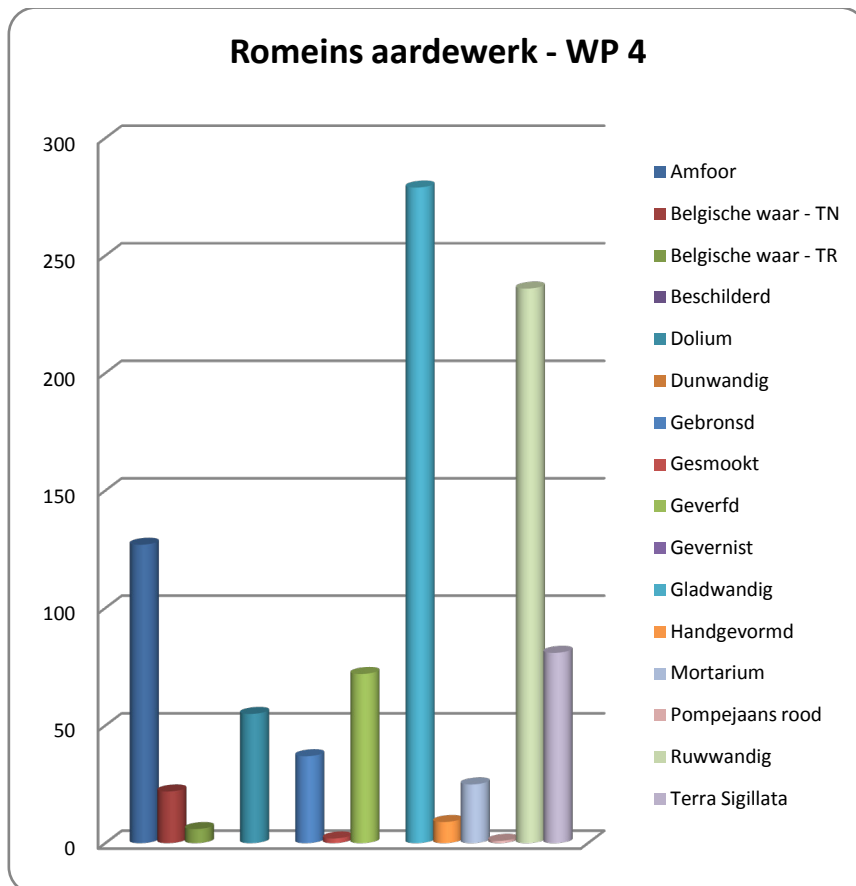

Fig. 20

5.2. Stempels op mortaria

Op enkele fragmenten van *mortaria* zijn naast de gietteut stempels van de fabrikant zichtbaar. Ondermeer MARTIALIS (WP 2, V105, Afb. 73), BRARIATVS en ADIVTOR (WP 2, V092, Afb. 74) hebben wrijfschalen vervaardigd waarvan op de site in de Romeinse periode gebruik werd gemaakt. Ze kunnen gedateerd worden in de 2de-3de eeuw n. Chr.¹⁵ Eén stempel is opmerkelijk doordat hij dwars op de rand aan beide zijden van de gietteut is gestempeld (Afb. 75 en 76). Hij is niet meer leesbaar en er is in het verleden slechts één ander voorbeeld teruggevonden in Amay.¹⁶ Een datering is niet gekend.

Afb. 73. Mortariumstempel 'MARTI[ALIS]'.

Afb. 74. Mortariumstempel 'ADIVTOR F'.

Afb. 75. Mortarium met onleesbare stempels.

Afb. 76. Detail van de onleesbare stempel.

¹⁵ Vanvinckenroye 1991: p 74.

¹⁶ Vanderhoeven 1980

5.3. Stempels op amforen

Op het oor van één amfoor is een stempel zichtbaar die niet leesbaar is (WP 3, V012, Afb. 77 en Fig. 21). Een datering is bijgevolg onbekend.

Afb. 77. Amfoorstempel.

Fig. 21. Frottie van de amfoorstempel, schaal 1:1.

5.4. Graffiti op amforen

Op een ander fragment van een oor van een amfoor is graffiti leesbaar (WP 2, V265, Afb. 78). Het gaat om een cijfer dat de inhoud in *modii*¹⁷ aangeeft: VIII. Mogelijk duidt deze graffiti op een secundair gebruik van de amfoor. Na het verwijderen van de oorspronkelijke inhoud konden amforen immers nog hergebruikt worden voor de opslag van droge stoffen. Een absolute datering is niet gekend.

Afb. 78. Graffiti op een oor van een amfoor.

¹⁷ Hupperetz 1998: p 48-51.

5.5. Stempel in een Terra Nigra kommetje

Op de binnenzijde van de voet van een Terra Nigra kommetje werd een stempel aangetroffen (WP2, V654, Afb. 79). Het kommetje kan gedateerd worden in de vroeg-Romeinse periode, maar de stempel is niet meer duidelijk leesbaar.

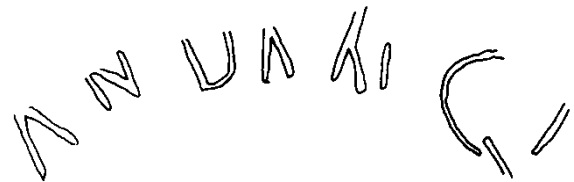
Afb. 79. Stempel op de bodem van een Terra Nigra kommetje.

5.6. Graffiti op een Terra Sigillata bord

Op de buitenzijde van de voet van een Terra Sigillata bord is graffiti leesbaar (WP 3, V138, Afb. 80. en Fig. 22). Mogelijk duiden de letters $\Lambda\text{ND}\Lambda\text{NCI}$ (?) op de naam van een gebruiker? Een meer specifieke datering binnen de Romeinse periode is niet voor handen.

Afb. 80. Graffiti op de bodem van een Terra Sigillata bord.

Fig. 22. Frottie van de graffiti op het Terra Sigillata bord, schaal 1:1.

5.7. Applique

Bij het couperen van een kuil is in één van de opvullingslagen een klein fragment van een applique teruggevonden (WP 3, V021, Afb. 81). Mogelijk is een kind op een arm gezeten afgebeeld? Het fragment is groen gevernist en kan waarschijnlijk in de Romeinse tijd gedateerd worden.

Afb. 81. Applique.

5.8. Mercurius beeldje

In een andere kuilvulling in werkput 3, is een fragment van een terracottabeeldje teruggevonden (WP 3, V152, Afb. 82). Het gaat om een Mercurius gezeten op een rots met puntig uitstekende voorzijde.¹⁸ Rechts van Mercurius zit een bok, links van hem een haan. Zijn linkervoet zou rusten op een schildpad. Op de achterzijde van het beeldje, op de bovenrand van de rots, is een gravure zichtbaar met de inscriptie '[VI]VS II CA' (Fig. 23). De letters 'CA' zijn mogelijk een afkorting van 'CAA', Colonia Claudia Ara Agrippinensium (Romeins Keulen). Het beeldje werd vervaardigd met behulp van een gipsmal (twee maldelen) in een atelier in oost Gallië. De licht geeloranje pasta is hoogstwaarschijnlijk afkomstig uit Keulen. Ook de versieringstechniek verwijst naar Keulen: hier en daar is een donkerbruine beschildering zichtbaar die de verschillende attributen benadrukt. Gelijkaardige beeldjes zijn eerder teruggevonden in Dieburg, Keulen, Frankfurt, Hoeselt, Wervik en Tongeren (St.-Truidersteenweg) en kunnen globaal gedateerd worden tussen 125/200 en 250 n. Chr. Het Mercurius beeldje, aangetroffen tijdens het huidige onderzoek, kan in de 2de eeuw n. Chr. gedateerd worden, op basis van aardewerk uit dezelfde context.

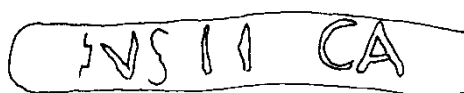

Fig. 23. Frottie van de inscriptie op de achterzijde van het Mercurius beeldje, schaal 1:1. (Met dank aan André Detloff).

Afb. 82. Fragment van een Mercurius beeldje. (Met dank aan Jan De Beenhouwer).

¹⁸ Met dank aan Jan de Beenhouwer voor de determinatie. De Beenhouwer 2005: p 646, 647, 907, 908.

6. Metaal

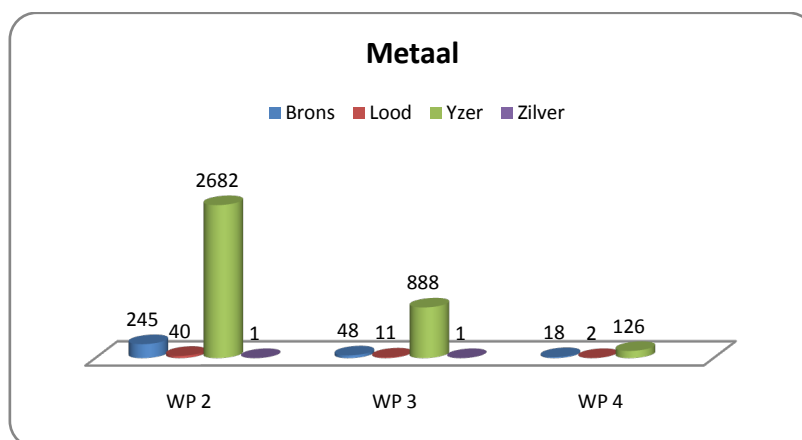

Fig. 24

6.1. Algemeen

Het merendeel van de metalen vondsten is aangetroffen bij het opkrabben van de vlakken of bij metaaldetectie. Hoofdzakelijk betreft het ijzeren nagels (Fig. 24) maar ook bronzen, loden en zilveren artefacten behoren tot het vondstmateriaal.

6.2. Munten

Tijdens de opgraving zijn 88 munten teruggevonden, waaronder twee zilveren exemplaren. Alle munten kunnen in de Romeinse periode gedateerd worden, maar van slechts enkele kan een absolute datering gegeven worden. Vijf munten zijn samen in een paalkuiltje aangetroffen, maar slechts één ervan kan tot op heden met zekerheid gedateerd worden (Tabel 1, nr. 3). Enkele dateerbare munten worden even op een rijtje gezet.

Nr.	Mat.	V	Beschrijving		Afb.	Ø	Datering	Ref.
1	Brons	WP 2 006	V	Keizer Augustus of Tiberius?	83	27 mm	10-37 n. Chr.?	Mattingly 1972: p 91
			K	Altaar (Lugdunum?) met twee staande figuren en opschrift 'ROM ET AUG'	84			
2	Brons	WP 2 022	V	Keizer Constantijn?	85	14 mm	343-348 n. Chr.	Reece 1986: p 30
			K	Twee overwinnaars met elk een lauwerkrans; kijken elkaar aan. Letter M zichtbaar (smederij)	86			
3	Brons	WP 2 041.1	V	Keizersportret met opschrift 'DIVVS ANTONINVS'	87	34 mm	2 ^{de} helft 2 ^{de} eeuw n. Chr.?	Zadoks 1974: p 47
			K	Altaar met opschrift 'CONSEGRATIO' en 'SC'	88			
4	Brons	WP 2 043	V	Keizer(in)	89	15 mm	335-341 n. Chr.	Reece 1986: p 30
			K	Twee soldaten die een standaard vasthouden	90			
5	Brons	WP 2 539	V	Roma met helm?	91	15 mm	330-335 n. Chr. (Kopie?)	Reece 1986: p 28
			K	Wolvin, Romulus en Remus	92			
6	Brons	WP 4 010	V	Keizer(in)	93	15 mm	335-341 n. Chr.	Reece 1986: p 30
			K	Twee soldaten die een standaard vasthouden	94			

Tabel 1

Afb. 83. Voorzijde van munt V006.

Afb. 84. Keerzijde van munt V006.

Afb. 85. Voorzijde van munt V022.

Afb. 86. Keerzijde van munt V022.

Afb. 87. Voorzijde van munt V041.1.

Afb. 88. Keerzijde van munt V041.1.

Afb. 89. Voorzijde van munt V043.

Afb. 90. Keerzijde van munt V043.

Afb. 91. Voorzijde van munt V539.

Afb. 92. Keerzijde van munt V539.

Afb. 93. Voorzijde van munt V010.

Afb. 94. Keerzijde van munt V010.

6.3. Bronzen artefacten

Behalve de eerder besproken munten zijn tal van andere bronzen artefacten aangetroffen tijdens het onderzoek: (haar)naalden, fibulae, oorleptjes, bellen, (kist)beslag, sleutels, een vingerring,... (Afb. 95 - 101). Eén bronzen voorwerp vertoont een opmerkelijke decoratie in de vorm van een oog (WP 2, V129, Afb. 102). Alle bronzen artefacten dateren uit de Romeinse periode. Voor een gedetailleerdere datering¹⁹ van een aantal voorwerpen kan de desbetreffende vondstinventaris geraadpleegd worden.

¹⁹ Deschler-Erb 1999, Riha 1986, Riha 1990 en Riha 2001.

Afb. 95. Fibulae.

Afb. 96. Haarnaalden.

Afb. 97. Vingerring.

Afb. 98. Riembeslag.

Afb. 99. Naainaalden.

Afb. 100. Oorlepeltjes.

Afb. 101. Bellen.

Afb. 102. Bronzen voorwerp met decoratie in de vorm van een oog (4 cm breed).

6.4. Lood

Zo goed als alle loden voorwerpen kunnen niet geïdentificeerd worden. De fragmenten zijn waarschijnlijk restafval. Twee uitzonderingen zijn herkenbaar als gewichten (WP 3, V031, Afb. 103 en WP 2, V409, Afb. 104).

Afb. 103. Gewicht.

Afb. 104. Gewicht.

6.5. Bijl

Afb. 105. IJzeren bijl?

Bij het omspitten van het tweede werkvlak in werkput 3 trof het team een ijzeren voorwerp aan dat de vorm heeft van een bijl (WP 3, V077, Afb. 105). Het voorwerp kan op basis van aardewerk uit dezelfde context in de Romeinse periode gedateerd worden.

6.6. Pilum

Tijdens het couperen van één van de kuilen in werkput 3 is een artefact teruggevonden dat waarschijnlijk als *pilum* kan geïdentificeerd worden (WP 3, V176, Afb. 106). *Pila* zijn zware werpsperen die deel uitmaken van de karakteristieke wapendracht van het Romeinse leger.²⁰ Het zijn speren met een vierkante (uitzonderlijk driehoekige) pyramidale spits op een lange ijzeren steel (minstens ca. 60 cm lang), die eindigt in de vorm van een tong of een koker. De ijzeren steel wordt respectievelijk in of op een houten schacht vastgemaakt. De *pila* kunnen gedateerd worden vanaf de 4de eeuw v. Chr. tot de 1ste eeuw n. Chr. (de zogenaamde tongen*pila*) of tot de 2de-3de eeuw n. Chr. (de zogenaamde koker*pila*). Het voorwerp dat tijdens het huidige onderzoek is aangetroffen is ca. 60 cm lang. De kop is een vierkant pyramidale spits en meet ongeveer 13 x 9 cm. Het is niet duidelijk of de steel eindigt in een tong of een koker.

Afb. 106. Spits en steel van een pilum.

²⁰ Deschler-Erb 1999: p 15, 19 en 20.

Dit militair artefact kan, gezien de context waarin het is aangetroffen, gedateerd worden in de oudste fasen van de Romeinse bewoning in de stad. Het behoorde dus waarschijnlijk toe aan één van de soldaten die hier in de loop van het tweede decennium v. Chr. gestationeerd waren als logistieke ondersteuning voor de troepen aan de Rijn.²¹ Hoe en waarom de *pilum* in een kuil terecht gekomen is, is zozeer de vraag.

7. Organisch

7.1. Algemeen

De meerderheid van de vondsten die tijdens de zes maanden veldwerk zijn ingezameld behoren tot het organische vondstmateriaal (Fig. 13). Hoofdzakelijk zijn het botfragmenten²² die meer informatie kunnen verschaffen over de levenswijze van de vroegere bewoners van de site. Maar ook benen

voorwerpen²³ maken deel uit van de vondstverzameling. Het zijn botfragmenten die bewerkt zijn om een bepaalde functie uit te oefenen, zoals haarnaalden, naainaalden, scharnieren, speelschijfjes, weefhulpen,... (Afb. 107 - 111). Al deze vondsten kunnen gedateerd worden in de Romeinse periode. Voor een meer gedetailleerde datering van een aantal artefacten kunnen de vondstinventarissen geraadpleegd worden. Tijdens het onderzoek zijn ook twee bijzondere skeletten aangetroffen die verder meer in detail besproken worden.

Afb. 107. Scharnieren.

Afb. 108. Haarnaalden.

Afb. 109. Naainaald.

²¹ Vanvinckenroye 1985: p 31.

²² Gautier s.d.

²³ Deschler-Erb 1998.

Afb. 110. Weefhulp.

Afb. 111. Speelschijfje (1,5 cm).

7.2. Louise, de hond

Tijdens de opgraving in werkput 4 trof het team op de bodem van een greppel het skelet aan van een hond, door de arbeiders vanaf dan 'Louise' gedoopt (V071 in S044, Afb. 112). Niet alle fragmenten van het skelet konden ingezameld worden omdat, na het opmerken ervan bij het afgraven naar het volgende werkvlak, de graafmachine reeds een aantal botten had weg gegraven.

Bij nader onderzoek²⁴ blijkt dat de schofthoogte van de hond ongeveer 62 cm bedraagt, hetgeen overeenkomt met een Duitse Scheper. Op basis van de groeilijnen die zichtbaar zijn op de *humerus*, *femur* en *tibia*, was de hond waarschijnlijk anderhalf jaar oud en dus nog aan het groeien.

Afb. 112. Skelet van een hond, aangetroffen op de bodem van een greppeltje.

²⁴ Met dank aan Anton Ervynck voor de determinatie.

Lettend op de houding en de wijze van begraving (Afb. 113) doet deze vondst denken aan het verhaal van de 'maanbijtende wolf'.²⁵ Een Keltisch 'geloof' dat overgeleverd is via de iconografie van munten en in de Romeinse tijd zijn voortzetting kent in het begraven van een hond (= de wolf) op de bodem van een gracht of greppel, met onder het hoofd een fragment van een Terra Sigillata bord (= de maan) waaruit een stuk 'weg gebeten' is.

De kalender van de Kelten was gebaseerd op de cyclus die de maan elke maand ondergaat en de tijd werd bijgevolg georganiseerd in opeenvolgende cycli van maanden, jaren en eeuwen. Een Keltisch jaar bestond uit 2 semesters van elk 6 maanden; als het ware een zomer en een winter. In de zomer duurde een maand 30 dagen, in de winter 29 dagen. Om met de cyclus van de zon overeen te komen, voegden de Kelten om de 30 maanden (= om de 5 semesters) een extra maand van 30 dagen in.²⁶ Op die manier werd in een tijdspanne van 5 jaar ('*lustrum*') een twee extra maanden toegevoegd: één aan de zomer en één aan de winter (= dus een totaal van 62 maanden).

Een Gallische eeuw vervolgens bestond uit 30 jaar = 6 x 5 jaar = 6 x 62 maanden = 372 maanden. Bij het begin van een eeuw echter, werd in het eerste *lustrum* de extra schrikkelmaand niet ingevoerd, zodat een eeuw bestond uit 371 maanden of 371 nieuwe manen. In het Keltisch geloof zou de wolf verantwoordelijk zijn voor het verdwijnen van die nieuwe maan bij het begin van het onvolledige *lustrum*.

Afb. 113. Detail van het skelet van hond 'Louise'.

²⁵ Hollard 1999:p 11-24.

²⁶ Dit is vergelijkbaar met de schrikkeldag die bij ons om de vier jaar wordt toegevoegd aan de maand februari.

Afb. 114. Bergen van het skelet van Louise.

Het skelet is zorgvuldig blootgelegd, gefotografeerd en ingetekend op schaal 1:10. Vervolgens is het, in zijn geheel en samen met de grond waarin het begraven lag, geborgen in een houten kist (Afb. 114 en 115). Op die manier kan later onderzoek meer informatie verschaffen over de aanwezigheid van een Terra Sigillata bord onder de schedel en over een mogelijke doodsoorzaak.

Afb. 115. Verstevigen van het geborgen skelet met zand.

7.3. Lowie, het paard

Ook in de opvullingslaag van de Romeinse kelder die in de noordwest hoek van werkput 2 gelegen is, zijn fragmenten van een skelet aangetroffen. Het skelet lag niet meer volledig in anatomisch verband, maar uit de aanwezige fragmenten kon duidelijk opgemaakt worden dat het om de restanten van een paard ging, 'Lowie' gedoopt (Afb. 117). Het skelet is met zorg blootgelegd, gefotografeerd en vervolgens ingetekend op schaal 1:10. De verschillende botten zijn één voor één ingezameld (Afb. 116). Onder het skelet van het paard, in dezelfde opvullingslaag dus, zijn skeletfragmenten teruggevonden (niet meer in anatomisch verband) die toebehoorden aan een tweede paard, aan meerdere runderen en aan kippen. De Romeinse kelder is bijgevolg in een later stadium opgevuld met hoofdzakelijk slachtafval.

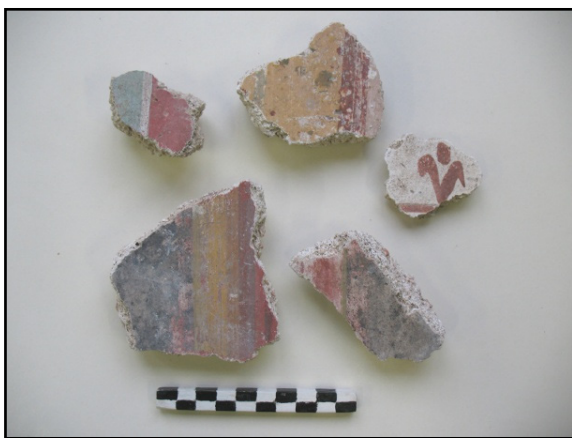
Afb. 116. Inzamelen van de skeletfragmenten van paard Lowie.

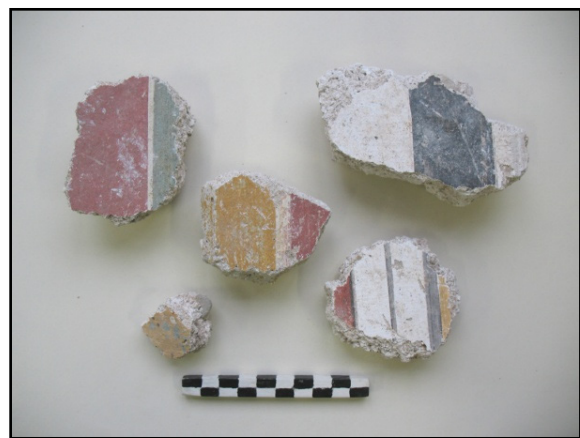
Afb. 117. Het skelet van paard 'Lowie', in de opvullingslaag van de Romeinse kelder.

8. Pleisterwerk

De meeste fragmenten van het Romeinse pleisterwerk zijn ingezameld bij het ompspitten van de 'winkeltjes' in werkput 2, ten westen van de Romeinse weg. De muren waren gedecoreerd met fresco's waarop voornamelijk geometrische decoratie en paneelschildering is aangebracht (Afb. 118 en 119). Slechts een tweetal fragmenten vertonen een figuratieve decoratie (blaadjes).

Afb. 118. Romeins pleisterwerk.

Afb. 119. Romeins pleisterwerk.

C. INTERPRETATIE VAN DE SPOREN EN VONDSTEN

Na een voorlopige interpretatie van de verschillende sporen en vondsten kan volgend verhaal gereconstrueerd worden.

De oudste bewoningssporen op de site dateren uit de prehistorische periode. Enkele vuurstenen artefacten getuigen dat de Neolithische mens in de omgeving van de site moet hebben gewoond.

In de 1ste eeuw n. Chr. is er voor het eerst Romeinse activiteit op de site. In die periode zijn op het terrein leemhouten vakwerkgebouwen opgetrokken, waarvan mogelijk enkele standgreppels zijn teruggevonden. Sommige kuilen kunnen eveneens in de eerste bewoningsfase gedateerd worden en horen dus waarschijnlijk bij deze oudste woningen. In het begin van de 1ste eeuw n. Chr. is Tongeren ook voorzien van een wegennet. Eén van die wegen doorkruist de site van noord naar zuid en is vermoedelijk reeds in de 1ste eeuw voorzien van een eerste kiezellaag.

Meer en meer groeit Tongeren uit tot een actieve Romeinse stad en op het hoogtepunt van de bloeiperiode, in de 2de eeuw n. Chr., worden in de twee *insulae* op de site de eerste stenen woningen (met bijhorende afvalkuilen) gebouwd. Ze zijn georiënteerd volgens dezelfde noord - zuid weg , die gedurende de gehele Romeinse bewoningsperiode een aantal keren zal hersteld of vernieuwd worden. Dat de woningen deel uitmaken van een bruisend stadsleven wordt aangetoond door de kleine winkeltjes die in het oosten van één van de woningen gelegen zijn, naast de weg. De westelijke woning is (herhaaldelijk) verbouwd, maar beide huizen is echter geen lang leven beschoren. Artefacten uit de uitbraaksporen van de woningen en uit de puinlagen uit de bijhorende kelders blijkt dat ze in de 3de eeuw n. Chr. reeds verlaten en afgebroken zijn. In de 4de eeuw n. Chr. wordt een nieuwe stadsmuur rond Tongeren opgericht en wordt het stadsgebied verkleint. De reeds verlaten woningen komen aldus buiten de stad te liggen.

Een volgende bewoning op de site zal daarna nog meerdere decennia op zich laten wachten...

III. Verwerking van de resultaten van het archeologisch onderzoek

Voor de leidende veldarcheologe en de tekenares werd door het Agentschap R-O Vlaanderen een periode van drie maanden voorzien (tot en met 13 februari 2009), na het beëindigen van het onderzoek. De arbeiders bleven aangesteld tot en met december 2008 om de vondsten te wassen en de monsters te zeven. Niet alle vondsten konden echter voor het einde van het jaar gewassen worden en vanaf januari 2009 is het werk van de arbeiders dan ook door een vrijwilliger voortgezet.

A. TEKENINGEN

Alle veldtekeningen zijn in inkt overgetekend op nieuwe polyesterbladen en ingekleurd volgens de beschrijvingen in de spoorinventaris. Op deze inkttekeningen staan alle spoornummers, vondstnummers (in een kadertje), monsternames (in een kadertje gevolgd door de letter m) en hoogtes (volgens de Tweede Algemene Waterpassing) genoteerd. Metalen vondsten die bij het opkrabben van het werkvlak of door middel van metaaldetectie ingezameld zijn, staan aangeduid als puntvondsten met een vermelding van de materiaalcategorie. De hoofdletter N in een spoor wijst erop dat het spoor na het couperen natuurlijk van aard bleek te zijn. Alle inkttekeningen zijn digitaal beschikbaar voor de lezer. Gezien bij het tekenen een driedimensionale omgeving omgezet wordt naar een tweedimensionale tekening zijn volgende afspraken gemaakt omtrent de weergave:

.....	= puntlijn	= vondst tussen twee werkvlakken
-----	= streeplijn	= een vondstspitsing binnen eenzelfde spoor
-----	= blauwe streeplijn	= een niveauverschil in hoogte of diepte
+	= plusteken	= vast meetpunt

De gebruikte afkortingen worden even op een rijtje gezet:

Aardewerk	<i>AW</i>	Hout	<i>Ht</i>	Pleisterwerk	<i>Pl</i>
Baksteen	<i>Bk</i>	Houtskool	<i>Hk</i>	Rood	<i>Ro</i>
Been	<i>Bn</i>	Kalk	<i>Ka</i>	Roze	<i>Rz</i>
Beige	<i>Bei</i>	Keien	<i>Kei</i>	Silex	<i>Si</i>
Beton	<i>Be</i>	Klei	<i>Kl</i>	Steenkool	<i>Sk</i>
Blauw	<i>Bl</i>	Koper	<i>Cu</i>	Terracotta	<i>TC</i>
Bot	<i>Bt</i>	Leem	<i>Le</i>	Terra Nigra	<i>TN</i>
Brons	<i>Bs</i>	Leer	<i>Lr</i>	Terra Rubra	<i>TR</i>
Bruin	<i>Br</i>	Leisteen	<i>Lei</i>	Terra Sigilata	<i>TS</i>
Dakpan	<i>Dp</i>	Licht	<i>Li</i>	Tufsteen	<i>Tf</i>
Donker	<i>Do</i>	Lood	<i>Pb</i>	Verbrande leem	<i>VbLe</i>
Geel	<i>Gl</i>	Mergel	<i>Me</i>	Wit	<i>Wi</i>
Glas	<i>Gs</i>	Mortel	<i>Mo</i>	IJzer	<i>Fe</i>
Grijs	<i>Gr</i>	Munt	<i>Mt</i>	Zand	<i>Za</i>
Grind	<i>Gd</i>	Oranje	<i>Or</i>	Zwart	<i>Zw</i>
Groen	<i>Gro</i>	Paars	<i>Pa</i>		

B. VONDSTVERWERKING

Tijdens en na het archeologisch onderzoek is het merendeel van de vondsten door de arbeiders en stagiairs gewassen (Afb. 120). Na het einde van de arbeiderscontracten zijn de overige zestig vondstcontexten gewassen door een vrijwilliger. Een aantal vondsten zijn genummerd met Chinese inkt. De vondst is daarbij voorzien van een nummer bestaande uit achtereenvolgens de opgravingscode (TO-08-AN), de werkput (bijvoorbeeld 03) en het unieke vondstnummer.

Alle vondsten zijn door de archeologen en stagiairs gedetermineerd en gesorteerd volgens een combinatie van de typologie van het VIOE²⁷ en van Willy Vanvinckenroye.²⁸ Tenslotte zijn de vondsten door de veldleidende archeologe ingepakt per werkput, per context en vervolgens per materiaalcategorie. Alle metaaldetectievondsten en andere ‘speciale’ vondsten zijn samen in drie aparte dozen opgeslagen. Een overzicht van de ingepakte vondsten is terug te vinden in bijlage 6. In dit overzicht is te lezen in welke doos een bepaalde vondstcontext zich bevindt. Op de dozen staat telkens het laagste en het hoogste vondstnummer genoteerd dat in die doos opgeborgen zit. Organisch materiaal is apart ingepakt van de overige materiaalcategorieën.

Afb. 120. Vondsten wassen.

C. MONSTERNAME

1. Vlakken en coupes

Afb. 121. Monsters zeven..

Alle houtskoolrijke sporen en kuilvullingen zijn op het terrein bemonsterd per 10 liter. Een overzicht van de monsternames kan geraadpleegd worden in de monsternamelijst (zie desbetreffende catalogus). Elk monster is nat uitgezeefd (Afb. 121) op maaswijdte 10 mm, 5 mm en 2 mm en is na het drogen per maaswijdte ingepakt in plastic zakjes. Een overzicht van de ingepakte monsternames is eveneens terug te vinden in bijlage 6.

²⁷ ◇ en ◇

²⁸ Vanvinckenroye 1991.

2. Putprofielen

Van het post-Romeins ophogingspakket op de site zijn enkel in werkput 4 in het zuidelijk en westelijk putprofiel monsters genomen (zie 'Methode'). Door de tekenares is een aparte inkttekening opgesteld met de locatie van elke monsternamen. Slechts enkele van deze monsters zijn nu uitgezeefd, wegens tijdgebrek. Een aantal nummers ontbreken, gezien ze op het veld niet bemonsterd zijn: V159m, V168m, V169m en V267m. Enkele monsternamen zijn verloren gegaan bij het verhuizen van de vondsten op 14 november: V291m, V329m en V331m.

D. DATABASE

Bij deze rapportage hoort een database waarin per werkput een aantal inventarissen opgesteld zijn. Deze database kan geraadpleegd worden in de bijhorende catalogi.

1. Spoorinventaris

Enkele vondstnummers zijn niet uitgedeeld: S065, S066 en S503 in werkput 2 en S043 in werkput 3. Het tweede deel van werkput twee staat ingegeven als 2(2) in de kolom 'werkput'.

2. Profielinventaris

In de profielinventaris staan de sporen beschreven die zichtbaar zijn in de verschillende putprofielen. Ook de beschrijving van nieuwe sporen, zichtbaar in de coupes, kunnen hier geraadpleegd worden. De beschrijvingen van opvullingslagen van gecoupeerde (paal)kuilen zijn niet opgenomen in de inventaris, maar staan vermeld bij de coupetekening. Elke opvullingslaag van een (paal)kuil heeft een opvolgingsnummer gekregen (bijvoorbeeld in werkput 3: S082.1 tot en met S082.6) dat echter geen verband houdt met de stratigrafie. Het heeft louter een beschrijvende functie.

3. Fotoinventaris

Onder de categorie 'Algemene foto's' zijn de werkfoto's ingedeeld. De foto's van de vlakken en de sporen zijn gesorteerd in de inventaris 'Vlakken', deze van de putprofielen en de coupes bevinden zich in de inventaris 'Profielen'. De oriëntatie van de foto duidt op de windrichting van waaruit de foto genomen werd. De foto in miniatuurweergave kan verschillen van de effectieve foto.

4. Vondstinventaris

In de inventarissen ontbreken enkele vondstnummers, omdat in die kistjes met de vondsten geen kaartje zat. Het gaat om vondstnummers V055, V075, V085, V273, V397, V448, V452, V454 en V460 in werkput 2 en om V081 in werkput 4. Deze vondsten bevinden zich nu allicht in de drie dozen 'losse vondsten'. Enkel voor de vondsten die louter op basis van een beperkte determinatie gedateerd kunnen worden, is een algemene of specifieke datering in de inventaris opgenomen.

Tijdens de tweede fase van het archeologisch onderzoek 'Anicius' is opnieuw een stukje Tongerse geschiedenis ontsluit. Met sporen van een Neolithische bewoning en Romeinse bouwsporen aan weerszijden van een Romeinse weg, werden de verwachtingen die bij het begin van het onderzoek gesteld zijn quasi volledig ingelost. De resultaten van de vorige onderzoeken zijn gedurende het onderzoek dan ook bevestigd en zelfs aangevuld. Hoewel geen nieuwe vraagstellingen omtrent de historische ontwikkeling van de Stad kunnen vooropgesteld worden, zijn de resultaten van het onderzoek niet minder belangrijk voor de studie daaromtrent.

DANKWOORD

Het archeologisch team dankt in het bijzonder Geert Vynckier (VIOE Tongeren) voor de wetenschappelijke begeleiding op het terrein en Ingrid Vanderhoydonck (Agentschap R-O Vlaanderen) en Hadewych van Rechem (stadsarcheologe Tongeren) voor de begeleiding naast het veld. De stad Tongeren voor het ter beschikking stellen van een toffe ploeg arbeiders en voor het onderdak tijdens de verwerkingsperiode.

Alle medewerkers van Democo nv en de NV Anicius voor de nodige organisatorische hulp; in het bijzonder Mark Smets voor de continue hulp op de werf.

Een woord van dank aan Anton Eryvynck, Jan de Beenhouwer en Titus Panhuysen voor hun bijdrage omtrent respectievelijk het skelet van hond 'Louise', het Mercurius beeldje. Ook dank aan André Detloff (VIOE Tongeren) voor het maken van de frotties van de inscriptie op de keldersteen en de inscriptie op het Mercurius beeldje. Dank aan Guido Schalenbourg (PGRM) voor zijn hulp bij het inkijken van de documenten van Willy Vanvinckenroye.

Een speciaal woordje van dank aan alle onze stagiairs en drie vrijwilligers voor hun interesse, hulp en enthousiasme: Tom Vandevenne, Roel Roggen, Steven Quintiens, Liesbeth Verhulst, Fran Stroobants, Samuel Dehairs, Anne Schoups, Jasmine Seymus, Leen Caelenberghe, Chris Putmans, Sabrina Keyaerts, Tim Clerbaut, Vince Van Thienen, Sophie Rooms, Joshua Habets, Johan Honings, Davy Pegoraro, David Demoen, Lia Thomas, Veerle Caelen, Nele Vanneylen, Emmy Nijssen, Merel Motten, Eline Van Heymbeeck, Yves Schrever en Lennart Volders.

Een welgemeend dankjewel aan Rudy Das, voor de hulp bij de lay-out en het nalezen van het rapport en aan Jacqueline Das voor het enthousiasme en de zorg waarmee zij de laatste zestig vondstcontexten heeft gewassen. Tenslotte dank aan de medewerkers van Copy De Raaf voor het professionele druk- en bindwerk.

Bibliografie

BORGERS, Kristien, Michiel STEENHOUDT en Ellen VAN DE VELDE. 2008. *Een derde noodopgraving aan de Vermeulenstraat te Tongen*. Onuitgegeven opgravingsrapport. Leuven.

DE BEENHOUWER, Jan. 2005. *De Gallo-Romeinse terracottastatuetten van Belgische vindplaatsen in het ruimer kader van de Noordwest-Europese terracotta-industrie*. Dissertatie Doctoraat Archeologie. Leuven.

DE POORTER, Alexandra, en Pierre-J. CLAEYS. 1989. *Les sigles sur matériaux de construction romains en terre cuite en Belgique*. *Acta Archaeologica Lovaniensia Monographiae* 1. Leuven.

DESCHLER-ERB, Eckhard. 1998. *Römische Beinartefakte aus Augusta Raurica: Rohmaterial, Technologie, Typologie und Chronologie*. *Forschungen in Augst* 27. Augst.

DESCHLER-ERB, Eckhard. 1999. *Ad Arma! Römisches Militär des 1. Jahrhundert n. Chr. in Augusta Raurica*. *Forschungen in Augst* 28. Augst.

GAUTIER, Achilles. s.d. *Zoogdieren van het Boven-Kwartair in West Europa. Handleiding bij de cursus Kwartaire Paleontologie*. Onuitgegeven studentencursus Universiteit Gent.

HOLLARD, Dominique. 1999. Le cheval solaire et le loup mangeur de lune: à propos d'un exemplaire du type BN 7229 trouvé en forêt de Saint-Germain-en-Laye. *Cahiers numismatiques* 142: p 11-24. Luxembourg.

HUPPERETZ, Wim. 1998. Uitpakken 1: Romeinse amforen uit Venlo. *Archeologie in Limburg* 77: p 48-51. Sittard.

MATTINGLY, Harold, en Edward A. SYDENHAM. 1972. *The Roman imperial coinage. 1: Augustus to Vitellius*. London.

MATTINGLY, Harold, en Edward A. SYDENHAM. 1972. *The Roman imperial coinage. 2: Vespasian to Hadrian*. London.

MATTINGLY, Harold, en Edward A. SYDENHAM. 1972. *The Roman imperial coinage. 3: Antoninus Pius to Commodus*. London.

REECE, Richard en Simon JAMES. 1986. *Identifying Roman coins: a practical guide to the identification of site finds in Britain*. Londen.

RIHA, Emilie. 1986. *Römisches Toilettgerät und medizinische Instrumente aus Augst und Kaiseraugst. Forschungen in Augst* 6. Augst.

RIHA, Emilie. 1990. *Der römische Schmuck aus Augst und Kaiseraugst. Forschungen in Augst* 10. Augst.

RIHA, Emilie. 2001. *Kästchen, Truhen, Tische: Möbelteile aus Augusta Raurica. Forschungen in Augst* 31. Augst.

VANDERHOEVEN, Alain. 1980. *De Gallo-Romeinse wrijfschaalstempels in België: inventaris, verspreiding en datering*. Leuven.

VANDERHOEVEN, Alain, en Geert VYNCKIER. 1993. *I.A.P. Buitendienst Tongeren. Activiteitenverslag 1993*. Tongeren.

VANDERHOEVEN, Alain, en Geert VYNCKIER. 1994. *I.A.P. Buitendienst Tongeren. Activiteitenverslag 1994*. Tongeren.

VANDERHOEVEN, Alain, en Geert VYNCKIER. 1995. *I.A.P. Buitendienst Tongeren. Activiteitenverslag 1995*. Tongeren.

VANDERHOEVEN, Alain, en Geert VYNCKIER. 1996. *I.A.P. Buitendienst Tongeren. Activiteitenverslag 1996*. Tongeren.

VANDERHOEVEN, Michel. 1975. *De terra sigillata te Tongeren 4: Analytische inventaris van de stempels in openbaar en privaat bezit. Publicaties van het Provinciaal Gallo-Romeins Museum Tongeren* 21. Tongeren.

VAN DRIEL - MURRAY, Carol. 1987. *Roman footwear: a mirror of fashion and society. IPP Publicaties* 433. s.l.

VAN DRIEL - MURRAY, Carol. 1989. *Roman footwear from wells at Waiblingen and Walheim. IPP Publicaties* 549. s.l.

VAN DRIEL - MURRAY, Carol. 2001. *Footwear in the North-Western Provinces of the Roman Empire. Stepping through Time: Archaeological Footwear from Prehistoric Times until 1800*. Zwolle.

VANVINCKENROYE, Willy. 1985. *Tongeren Romeinse stad*. Tielt.

VANVINCKENROYE, Willy. 1991. *Gallo-Romeins aardewerk van Tongeren. Publicaties van het Provinciaal Gallo-Romeins Museum* 44. Tongeren.

VANVINCKENROYE, Willy. 1994. *Een bijdrage tot het stadskernonderzoek van Romeins Tongeren. Publicaties van het Provinciaal Gallo-Romeins Museum Tongeren* 46. Tongeren.

WYNS, Sofie. 2007. *Evaluatieverslag Tongeren Busstelplaats fase 1*. s.l.

ZADOKS-JOSEPHUS, Jitta, Annie NICOLETTE, en Willem-Albertus VAN ES. 1974. *Muntwijzer voor de Romeinse tijd. De Haan paperbacks voor geschiedenis, kunst en cultuur*. De Haan.

◇ *Typologie van het aardewerk*. Project Stadsonderzoek Tongeren. IAP Tongeren.

◇ *Syllabus Terra Sigillata*. IAP Tongeren.

www.potsherd.uklinux.net/index.php

Bijlage 1: Dagrapportage

Vrijdag 16 mei 2008

Weerkaart: zonnig, licht bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien Borgers, Ellen Van de Velde en Michiel Steenhoudt
- ✓ Stad Tongeren
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Inrichten van de keten
- ❖ Aankoop van het archeologisch materiaal

Opmerkingen: /

Maandag 19 mei 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Aanleg van vlak 1, WP 4
- ❖ Opkrabben van de putprofielen, WP 4

Opmerkingen:

- Het onderzoeksgebied in werkput 4 is, na overleg met de werfleider, breder aangelegd zodat veiligheidsbuffers kunnen blijven staan.

Dinsdag 20 mei 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van de putprofielen, WP 4

Opmerkingen: /

Woensdag 21 mei 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
- Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 1, WP 4
- ❖ Intekenen van het zuid en west putprofiel, WP 4

Opmerkingen: /

Donderdag 22 mei 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
- Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 1, WP 4
- ❖ Intekenen van het noord putprofiel, WP 4
- ❖ Spoorbeschrijving van het noord, zuid en west putprofiel, WP 4
- ❖ Vondsten wassen
- ❖ In inkt zetten en inkleuren van tekeningen

Opmerkingen: /

- Vlak 1 kan niet verder opgekrabd worden, gezien de grond uitgedroogd is. De watervoorziening om het nat te spuiten is nog niet in orde.

Vrijdag 23 mei 2008

Weerkaart: zonnig en licht bewolkt in de voormiddag, meer bewolking in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ Democo
- Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van het oost putprofiel, WP 4
- ❖ Spoorbeschrijving van het oost putprofiel, WP 4
- ❖ Vondsten determineren en sorteren per materiaalcategorie
- ❖ In inkt zetten en inkleuren van tekeningen

Opmerkingen:

- De watervoorziening is nog steeds niet in orde.

Maandag 26 mei 2008

Weerkaart: bewolkt met soms wat zon

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger:
  - Eline Van Heymbeeck

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 1, WP 4
- ❖ Fotograferen van vlak 1, WP 4
- ❖ In inkt zetten en inkleuren van tekeningen

Opmerkingen:

- De watervoorziening is in orde.

Dinsdag 27 mei 2008

Weerkaart: bewolkt met regen

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger:
  - Eline

Bezigheden:

- ❖ Begeleiden van het weggraven van het oost putprofiel, WP 4
- ❖ Administratie
- ❖ In inkt zetten en inkleuren van tekeningen

Opmerkingen: /

Woensdag 28 mei 2008

Weerkaart: bewolkt met soms wat zon

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger:
  - Eline

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 1, WP 4
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 1, WP 4
- ❖ Inzamelen van vondsten in vlak 1, WP 4
- ❖ Vergadering met Ingrid Vanderhoydonck, Hadewych Van Rechem, Democo en De Lijn

Opmerkingen: /

Donderdag 29 mei 2008

Weerkaart: onweer

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger:
  - Eline

Bezigheden:

- ❖ Administratie

Opmerkingen: /

Vrijdag 30 mei 2008

Weerkaart: bewolkt met soms wat zon

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger:
  - Eline

Bezigheden:

- ❖ Inzamelen van vondsten in vlak 1, WP 4
- ❖ Aanleg van vlak 2, WP 4
- ❖ In inkt zetten en inkleuren van tekeningen

Opmerkingen:

- Omwille van het zware stormweer van gisteren is de gemeenteraad niet doorgedaan en dus zijn de werkmannen vandaag niet bij ons beginnen werken. Voorzien is dat ze woensdag van start kunnen gaan.
- Vandaag zouden we beginnen aan het onderzoek in WP 2, maar door een communicatiefout omtrent de te onderzoeken zone is dit niet doorgedaan.

Maandag 2 juni 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger:
  - Eline

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van de veiligheidsbuffer, WP 4
- ❖ Aanleg van vlak 1, WP 2
- ❖ In inkt zetten en inkleuren van tekeningen

Opmerkingen:

- De aanleg van vlak 1 in WP 4 is pas van start gegaan omstreeks 10u30, aangezien de graafmachine elders op de werf ingezet was. In de namiddag was de graafmachine niet meer ter beschikking.
- De watervoorziening ligt stil.

Dinsdag 3 juni 2008

Weerkaart: zonnig, licht bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger:
  - Eline

Bezigheden:

- ❖ Aanleg van vlak 1, WP 2
- ❖ Oppoetsen van de Romeinse weg, zevende fase (Spoor 001), WP 2

Opmerkingen: /

Woensdag 4 juni 2008

Weerkaart: bewolkt met soms wat zon

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri Dallemagne, Harald Haiverlain, Jean-Marie Tomsin, Lucas Hendriks, René Meuris en Maurice Swijssen
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Aanleg van vlak 1, WP 2
- ❖ Oppoetsen van de Romeinse weg, zevende fase (Spoor 001), WP 2

Opmerkingen:

- Gezien de elektriciteitskabels op de werf vannacht gestolen zijn, is er vandaag geen elektriciteit ter beschikking.

Donderdag 5 juni 2008

Weerkaart: regen

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*

Bezigheden:

- ❖ Vondsten wassen en nummeren
- ❖ In inkt zetten en inkleuren van tekeningen

Opmerkingen:

- De elektriciteit was pas omstreeks 13u terug ter beschikking

Vrijdag 6 juni 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*

Bezigheden:

- ❖ Aanleg van vlak 1, WP 2
- ❖ Opkrabben van vlak 2, WP 4
- ❖ Fotograferen van vlak 2, WP 4

Opmerkingen:

- Er was enkel een kleine bobcat ter beschikking voor de aanleg van vlak 1 in WP 2. Democo wordt hierover gecontacteerd.

Maandag 9 juni 2008

Weerkaart: bewolkt in de voormiddag, zonnig in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Aanleg van vlak 1, WP 2
- ❖ Opkrabben van de putprofielen, WP 2
- ❖ Oppoetsen van de Romeinse weg, zevende fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 2, WP 4
- ❖ Hoogtemeting vlak 2, WP 4
- ❖ Inzamelen van vondsten in vlak 2, WP 4

Opmerkingen:

- Er was enkel een kleine bobcat ter beschikking voor de aanleg van vlak 1 in WP 2. Democo wordt hierover gecontacteerd.

Dinsdag 10 juni 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 1, WP 2
- ❖ Oppoetsen van de Romeinse weg, zevende fase (Spoor 001), WP 2

Opmerkingen: /

Woensdag 11 juni 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 1, WP 2
- ❖ Fotograferen van vlak 1, WP 2

Opmerkingen: /

Donderdag 12 juni 2008

Weerkaart: regen

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en René
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Vondsten wassen en nummeren
- ❖ In inkt zetten en inkleuren van tekeningen

Opmerkingen: /

Vrijdag 13 juni 2008

Weerkaart: bewolkt met soms wat zon

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en René
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 1, WP 2
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 2, WP 4
- ❖ Vondsten wassen en nummeren

Opmerkingen: /

Maandag 16 juni 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en René
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Uitzetten van vaste meetpunten in WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 1, WP 2
- ❖ Metaaldetectie vlak 2, WP 4
- ❖ Kuilen couperen, WP 4
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 4
- ❖ Vondsten wassen en nummeren
- ❖ Inkleuren van tekeningen

Opmerkingen: /

Dinsdag 17 juni 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en René
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 1, WP 2
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 1, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, WP 4
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 4
- ❖ Vrijleggen van het skelet van hond 'Louise', WP 4

Opmerkingen: /

Woensdag 18 juni 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 1, WP 2
- ❖ Metaaldetectie vlak 1, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, WP 4
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 4
- ❖ Vrijleggen van het skelet van hond 'Louise', WP 4
- ❖ Intekenen van het skelet van hond 'Louise', WP 4
- ❖ Bergen van het skelet van hond 'Louise', WP 4
- ❖ Inkleuren van tekeningen

Opmerkingen:

- Werfleider Mark heeft ons een kist bezorgd om 'Louise' in op te bergen.
- Bij het couperen van kuil spoor 003 zijn barsten opgemerkt. We hebben besloten om deze kuil dan ook niet dieper uit te graven, maar enkel nog de tweede helft stratigrafisch op te graven.

Donderdag 19 juni 2008

Weerkaart: bewolkt met soms wat zon

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Kuilen couperen, WP 4
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 4
- ❖ Vondsten nummeren
- ❖ In inkt zetten en inkleuren van tekeningen
- ❖ Administratie

Opmerkingen: /

Vrijdag 20 juni 2008

Weerkaart: zonnig, soms bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 1, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, WP 4
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 4

Opmerkingen: /

Maandag 23 juni 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Tim Clerbaut

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 1, WP 2
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 1, WP 2
- ❖ Hoogtemeting vlak 1, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, WP 4
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 4
- ❖ Vondsten wassen en nummeren
- ❖ Vergadering met Ingrid Vanderhoydonck, Hadewych Van Rechem, Democo en de NV Anicius (zie bijlage 2)

Opmerkingen: /

Dinsdag 24 juni 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Tim

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van de Romeinse weg, zevende fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Omspitten van vlak 1, WP 2
- ❖ Metaaldetectie vlak 1, WP 2
- ❖ Vondsten wassen
- ❖ Administratie

Opmerkingen: /

Woensdag 25 juni 2008

Weerkaart: bewolkt met soms wat zon

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Tim

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van de Romeinse weg, zevende fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Omspitten van vlak 1, WP 2
- ❖ Metaaldetectie vlak 1, WP 2
- ❖ Vondsten wassen en nummeren

Opmerkingen:

- Door de regen van vannacht hebben we slechts een halfuurtje veldwerk kunnen verrichten

Donderdag 26 juni 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Tim

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van de Romeinse weg, zevende fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Omspitten van vlak 1, WP 2
- ❖ Opnieuw opkrabben van het noord putprofiel, WP 2
- ❖ Intekenen van het noord putprofiel, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, WP 4

Opmerkingen: /

Vrijdag 27 juni 2008

Weerkaart: bewolkt met soms wat zon

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van de Romeinse weg, zevende fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Intekenen van het noord putprofiel, WP 2
- ❖ Oppoetsen van het zuid profiel = het op te graven pakket, WP 2
- ❖ Vondsten wassen en nummeren

Opmerkingen: /

Maandag 30 juni 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Roel Roggen, Steven Quintiens, Jasmine Seymus, Leen Caelenberghe, Chris Putmans en Sabrina Keyaerts

Bezigheden:

- ❖ Hoogtemeting van de Romeinse weg, zevende fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Aanleg van vlak 2, WP 2
- ❖ Oppoetsen van vlak 2, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, WP 4
- ❖ Vondsten nummeren
- ❖ In inkt zetten en inkleuren van tekeningen

Opmerkingen:

- Vandaag hebben we bezoek gehad van de veiligheidscoördinator van Democo. Door een misverstand zijn wij niet op de hoogte gesteld van de veiligheidsvoorschriften die gelden op de werf. Bijgevolg zijn de kuilen in WP 4 gecoupeerd op een manier die strijdig is met die voorschriften en zal de coördinator Democo hiervan op de hoogte stellen. Het couperen van de kuilen in WP 4 is dan ook stopgezet.

Dinsdag 1 juli 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Roel, Steven, Leen, Sabrina, Chris en Jasmine

Bezigheden:

- ❖ Oppoetsen van vlak 2, WP 2
- ❖ Oppoetsen van de Romeinse weg, zesde fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ In inkt zetten en inkleuren van tekeningen

Opmerkingen:

- Omdat het bouwverlof volgende week begint (geen graafmachine), gaan we vlak 3 (WP 2) handmatig aanleggen.

Woensdag 2 juli 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Roel, Steven, Leen, Sabrina, Chris en Jasmine

Bezigheden:

- ❖ Oppoetsen van vlak 2, WP 2
- ❖ Oppoetsen van de Romeinse weg, zesde fase (Spoor 001), WP 2

Opmerkingen:

- De landmeter van Democo heeft vandaag de vaste punten in WP 2 en WP 4 ingemeten.

Donderdag 3 juli 2008

Weerkaart: bewolkt met regen in de voormiddag

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Roel, Steven, Leen, Sabrina, Chris en Jasmine

Bezigheden:

- ❖ Vondsten wassen en nummeren
- ❖ Vondsten determineren en sorteren per materiaalcategorie

Opmerkingen: /

Vrijdag 4 juli 2008

Weerkaart: zonnig met soms wat lichte bewolking

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Roel, Steven, Leen, Sabrina, Chris en Jasmine

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 2, WP 2

Opmerkingen:

- De gecoupeerde kuilen zijn afgedekt met houten platen en omspannen met rood-wit lint; zoals gevraagd door de veiligheidscoördinator. Wanneer we de maximale diepte van de bouwputten vernomen hebben, zullen we de tweede helft van die kuilen nog stratigrafisch opgraven. Vooreerst zal het zand nog opgeschaafd worden op zoek naar prehistorische sporen en/of artefacten; om bijgevolg de diepte van de gecoupeerde kuilen te verminderen.

Maandag 7 juli 2008

Weerkaart: bewolkt met regen in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Roel, Steven, Leen, Sabrina, Chris, Jasmine en Anne Schoups

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 2, WP 2

Opmerkingen: /

Dinsdag 8 juli 2008

Weerkaart: bewolkt met af en toe regen

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Roel, Steven, Leen, Sabrina, Chris, Jasmine, Anne, Tom Vandevenne en Yves Schrever

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 2, WP 2
- ❖ Vondsten determineren en sorteren per materiaalcategorie
- ❖ Vondsten nummeren

Opmerkingen: /

Woensdag 9 juli 2008

Weerkaart: bewolkt met regen

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*
  - Roel, Steven, Leen, Sabrina, Chris, Jasmine, Anne en Tom

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 2, WP 2
- ❖ Doorlopende waterpassing
- ❖ In inkt zetten en inkleuren van tekeningen
- ❖ Administratie
- ❖ Database aanvullen (PC)

Opmerkingen: /

Donderdag 10 juli 2008

Weerkaart: zonnig in de voormiddag, regen in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Maurice
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*
  - Roel, Steven, Leen, Sabrina, Chris, Jasmine, Anne en Tom

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 2, WP 2
- ❖ Fotograferen van vlak 2, WP 2
- ❖ Vondsten wassen en nummeren
- ❖ In inkt zetten en inkleuren van tekeningen
- ❖ Administratie

Opmerkingen: /

Vrijdag 11 juli 2008

Weerkaart: bewolkt met soms wat zon

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien en Ellen
- ✓ Stad Tongeren
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Roel, Steven, Leen, Sabrina, Chris, Jasmine, Anne en Tom

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 2, WP 2
- ❖ Vondsten determineren en sorteren per materiaalcategorie
- ❖ Monsters zeven
- ❖ Administratie

Opmerkingen: /

Maandag 14 juli 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien en Ellen
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie en René
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Roel, Steven, Chris, Anne, Tom, Liesbeth Verhulst en Sophie Rooms

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 2, WP 2
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 2, WP 2
- ❖ Opschaven van het zand, op zoek naar prehistorische sporen en/of artefacten
- ❖ Vondsten wassen
- ❖ Monsters zeven

Opmerkingen: /

Dinsdag 15 juli 2008

Weerkaart: zonnig met soms wat lichte bewolking

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien en Ellen
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en Rene
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Roel, Steven, Chris, Anne, Tom, Liesbeth, Sophie en Yves

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 2, WP 2
- ❖ Hoogtemeting van vlak 2, WP 2
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 2, WP 2
- ❖ Metaaldetectie vlak 2, WP 2
- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2
- ❖ Vondsten wassen
- ❖ Monsters zeven

Opmerkingen: /

Woensdag 16 juli 2008

Weerkaart: bewolkt met regen

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien en Ellen
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en Rene
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Anne, Tom, Liesbeth, Sophie en Steven

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 2, WP 2
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 2, WP 2
- ❖ Metaaldetectie vlak 2, WP 2
- ❖ Intekenen van de Romeinse weg, zesde fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2
- ❖ Administratie
- ❖ Vondsten wassen
- ❖ Vondsten determineren en sorteren per materiaalcategorie

Opmerkingen: /

Donderdag 17 juli 2008

Weerkaart: bewolkt met soms wat zon

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien en Ellen
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en Rene
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Anne, Tom, Liesbeth, Sophie en Steven

Bezigheden:

- ❖ Metaaldetectie vlak 2, WP 2
- ❖ Intekenen van de Romeinse weg, zesde fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2

Opmerkingen: /

Vrijdag 18 juli 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien en Ellen
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie en Rene
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Anne, Tom, Liesbeth, Sophie en Steven

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van de Romeinse weg, zesde fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2

Opmerkingen: /

Maandag 21 juli 2008

NATIONALE FEESTDAG

Dinsdag 22 juli 2008

Weerkaart: bewolkt in de voormiddag, zonnig in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en Rene
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Tom, Liesbeth, Sophie, Steven en Yves

Bezigheden:

- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen: /

Woensdag 23 juli 2008

Weerkaart: bewolkt met soms wat zon

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en Rene
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Tom, Liesbeth, Sophie en Steven

Bezigheden:

- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2
- ❖ Manueel aanleggen van de Romeinse weg, vijfde fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 4
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen: /

Donderdag 24 juli 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en Rene
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Tom, Liesbeth, Sophie en Steven

Bezigheden:

- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2
- ❖ Manueel aanleggen van de Romeinse weg, vijfde fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen: /

Vrijdag 25 juli 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en Rene
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*
  - Tom, Liesbeth, Sophie, Steven en Samuel Dehairs

Bezigheden:

- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2
- ❖ Manueel aanleggen van de Romeinse weg, vijfde fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Vrijleggen van het skelet van paard 'Lowie'
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen: /

Maandag 28 juli 2008

Weerkaart: bewolkt in de voormiddag, zonnig in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en Rene
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*
  - Liesbeth, Sophie, Steven, Sabrina en Lennart Volders

Bezigheden:

- ❖ Manueel aanleggen van de Romeinse weg, vijfde fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Vondsten wassen en nummeren
- ❖ Vondsten determineren en sorteren per materiaalcategorie
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen:

- Door de zware regenval van vannacht stonden er plassen op het vlak en kon er niet omgespit worden.

Dinsdag 29 juli 2008

Weerkaart: bewolkt in de voormiddag, zonnig in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en Rene
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*
  - Liesbeth, Sabrina, Lennart en Johan Honings

Bezigheden:

- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2
- ❖ Manueel aanleggen van de Romeinse weg, vijfde fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen: /

Woensdag 30 juli 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri (½), Harald, Jean-Marie, Lucas en Rene
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*
  - Sabrina, Lennart, Johan en Veerle Caelen

Bezigheden:

- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2
- ❖ Oppoetsen van de Romeinse weg, vijfde fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Opkrabben van vlak 3, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2

Opmerkingen: /

Donderdag 31 juli 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en Rene
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*
  - Sabrina, Liesbeth en Johan

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 3, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Fotograferen van vlak 3, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2

Opmerkingen: /

Vrijdag 1 augustus 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien en Ellen
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en Rene
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Sabrina, Liesbeth, Johan, Veerle en Davy Pegoraro

Bezigheden:

- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 3, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 3, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2

Opmerkingen: /

Maandag 4 augustus 2008

Weerkaart: regen in de voormiddag, zonnig in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien
- ✓ Stad Tongeren
  - Harald, Jean-Marie en Lucas
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Liesbeth, Johan, Samuel en Davy

Bezigheden:

- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2
- ❖ Oppoetsen van de Romeinse weg, vijfde fase (Spoor 001), WP 2

Opmerkingen: /

Dinsdag 5 augustus 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie en Lucas
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Liesbeth, Johan, Samuel en Davy

Bezigheden:

- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2
- ❖ Oppoetsen van de Romeinse weg, vijfde fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 3, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 3, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Hoogtemeting vlak 3, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2

Woensdag 6 augustus 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en Rene
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Samuel en Davy

Bezigheden:

- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2
- ❖ Oppoetsen van de Romeinse weg, vijfde fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 3, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Metaaldetectie vlak 3, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Intekenen van oventje spoor 166, detailtekening

Opmerkingen:

- De watervoorziening ligt opnieuw stil.

Donderdag 7 augustus 2008

Weerkaart: bewolkt in de voormiddag, zonnig in de namiddag. Af en toe een bui.

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en Rene
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Samuel en Davy

Bezigheden:

- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2
- ❖ Intekenen van de Romeinse weg, vijfde fase (Spoor 001), WP 2

Opmerkingen: /

Vrijdag 8 augustus 2008

Weerkaart: zonnig in de voormiddag, regen in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en Rene
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Samuel en Davy

Bezigheden:

- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2
- ❖ Intekenen van de Romeinse weg, vijfde fase (Spoor 001), WP 2

Maandag 11 augustus 2008

Weerkaart: bewolkt met soms wat zon

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en Rene
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Samuel en Davy

Bezigheden:

- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2
- ❖ Hoogtemeting van de Romeinse weg, vijfde fase (Spoor 001), WP 2

Opmerkingen:

- Nog steeds geen watervoorziening.

Dinsdag 12 augustus 2008

Weerkaart: afwisselend zonnig en regen

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en Rene
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Samuel en Davy

Bezigheden:

- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2
- ❖ Oppoetsen van vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Vondsten wassen en nummeren

Opmerkingen: /

Woensdag 13 augustus 2008

Weerkaart: afwisselend zon, bewolkt en regen

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en Rene
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Samuel

Bezigheden:

- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2
- ❖ Oppoetsen van vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2

Opmerkingen: /

Donderdag 14 augustus 2008

Weerkaart: bewolkt met af en toe zon

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie en Rene
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Samuel

Bezigheden:

- ❖ Manueel verdiepen van vlak 2 = aanleg van vlak 3, WP 2
- ❖ Oppoetsen van vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2

Opmerkingen: /

Vrijdag 15 augustus 2008

O.L.V. HEMELVAART

Maandag 18 augustus 2008

Weerkaart: zonnig in de voormiddag, bewolkt in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Lucas, René en Dirk Vansimpsen
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Joshua Habets

Bezigheden:

- ❖ Omspitten van vlak 3, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Oppoetsen van vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen: /

Dinsdag 19 augustus 2008

Weerkaart: afwisselend zonnig en bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Joshua en Yves

Bezigheden:

- ❖ Omspitten van vlak 3, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Oppoetsen van vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Inzamelen van de vondsten en afbraak van de oven; spoor 166, WP 2
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen:

- Nog steeds geen watervoorziening.

Woensdag 20 augustus 2008

Weerkaart: bewolkt met af en toe wat zon en in de namiddag regen

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Joshua

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Fotograferen van vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2

Opmerkingen:

- Watervoorziening is opnieuw in orde.

Donderdag 21 augustus 2008

Weerkaart: zonnig, soms bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien en Ellen
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Joshua

Bezigheden:

- ❖ Aanleg van vlak 4, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2

Opmerkingen: /

Vrijdag 22 augustus 2008

Weerkaart: bewolkt met regen in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien en Ellen
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Joshua

Bezigheden:

- ❖ Oppoetsen van de Romeinse weg, vierde fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Opkrabben van het oost putprofiel, WP 2
- ❖ Fotograferen van het oost putprofiel, WP 2
- ❖ Aanleg van vlak 1, WP 3

Opmerkingen: /

Maandag 25 augustus 2008

Weerkaart: bewolkt in de voormiddag, zonnig in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri (½), Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*
  - Leen, Joshua, Davy en David Demoen

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van het oost putprofiel, WP 2
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Aanleg van vlak 1, WP 3
- ❖ Oppoetsen van vlak 1, WP 3
- ❖ Vergadering met Ingrid Vanderhoydonck, Hadewych Van Rechem en Robrecht Mas (zie bijlage 3)

Opmerkingen: /

Dinsdag 26 augustus 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*
  - Leen, Joshua, Davy, David en Yves

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van het oost putprofiel, WP 2
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Oppoetsen van vlak 1, WP 3
- ❖ Opkrabben van vlak 1, WP 3

Opmerkingen: /

Woensdag 27 augustus 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*
  - Leen, Joshua en David

Bezigheden:

- ❖ Spoorbeschrijving van het oost putprofiel, WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Opkrabben van vlak 1, WP 3
- ❖ Fotograferen van vlak 1, WP 3
- ❖ Intekenen van vlak 1, WP 3
- ❖ Vondsten wassen en nummeren
- ❖ Monsters zeven

Opmerkingen: /

Donderdag 28 augustus 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*
  - Leen, Joshua en David

Bezigheden:

- ❖ Spoorbeschrijving van het oost putprofiel, WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Metaaldetectie vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Opkrabben van vlak 4, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 1, WP 3

Opmerkingen:

- De werfleider heeft ons meegedeeld dat de maximale diepte van de bouw (en dus onze maximale diepte voor het archeologisch onderzoek) in WP 3 gelegen is op -3m60 en in WP 2 op -4m07.

Vrijdag 29 augustus 2008

Weerkaart:

Aanwezig:

Bezigheden:

DE WERKEN EN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK OP DE WERF ZIJN STILGELEGD WEGENS EEN GASLEK

Opmerkingen:

Maandag 1 september 2008

Weerkaart: zonnig, af en toe bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Leen, Joshua, David, Lennart, Samuel, Tim en Fran Stroobants

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 4, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 4, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Omspitten van vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Hoogtemeting van vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Intekenen van het profiel van muur spoor o64, WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 1, WP 3
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 1, WP 3
- ❖ Hoogtemeting vlak 1, WP 3
- ❖ Omspitten van vlak 1, WP 3

Opmerkingen: /

Dinsdag 2 september 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Joshua, David, Lennart, Samuel, Tim, Fran en Yves

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van het skelet van paard 'Lowie', WP 2
- ❖ Omspitten van vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Omspitten van vlak 1, WP 3
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen: /

Woensdag 3 september 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri (½), Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*
  - Joshua, David, Lennart, Samuel, Tim en Fran

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van het skelet van paard 'Lowie', WP 2
- ❖ Inzamelen van het skelet van paard 'Lowie', WP 2
- ❖ Omspitten van vlak 3, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 4, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Vondsten wassen

Opmerkingen: /

Donderdag 4 september 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*
  - Joshua, David, Lennart, Samuel, Tim en Fran

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 4, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Hoogtemeting vlak 4, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Aanleg van vlak 4, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Aanleg van vlak 2, WP 3
- ❖ Vondsten wassen
- ❖ Monsters zeven

Opmerkingen: /

Vrijdag 5 september 2008

Weerkaart: bewolkt met regen vanaf de voormiddag

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Joshua, Samuel, Tim en Fran

Bezigheden:

- ❖ Aanleg van vlak 4, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Oppoetsen van vlak 2, WP 3
- ❖ Vondsten wassen
- ❖ Monsters zeven
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen: /

Maandag 8 september 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Joshua, Tim, Fran en Vince Van Thienen

Bezigheden:

- ❖ Spoorbeschrijving vlak 4, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Opkrabben van vlak 2, WP 3
- ❖ Fotograferen van vlak 2, WP 3
- ❖ Vondsten wassen

Opmerkingen: /

Dinsdag 9 september 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Joshua, Tim, Fran, Vince en Yves

Bezigheden:

- ❖ Oppoetsen van vlak 4, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Oppoetsen van de Romeinse weg, vierde fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Inzamelen van het skelet van paard 'Lowie', WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 2, WP 3

Opmerkingen:

- In WP 4 zijn de putprofielen afgeschaafd en de kuilen opgevuld door de graafmachine.

Woensdag 10 september 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Joshua, Tim, Fran en Vince

Bezigheden:

- ❖ Metaaldetectie vlak 4, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 2, WP 3
- ❖ Metaaldetectie vlak 2, WP 3
- ❖ Bemonsteren van de putprofielen, WP 4

Opmerkingen: /

Donderdag 11 september 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Joshua, Tim, Fran en Vince

Bezigheden:

- ❖ Verdiepen van vlak 3 binnen de Romeinse kelder, WP 2
- ❖ Hoogtemeting vlak 2, WP 3
- ❖ Metaaldetectie vlak 2, WP 3
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 2, WP 3
- ❖ Omspitten van vlak 2, WP 3
- ❖ Bemonsteren van de putprofielen, WP 4
- ❖ Vondsten wassen en nummeren

Opmerkingen: /

Vrijdag 12 september 2008

Weerkaart: bewolkt met regen vanaf de voormiddag

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Joshua, Tim, Fran en Vince

Bezigheden:

- ❖ Verdiepen van vlak 3 binnen de Romeinse kelder, WP 2
- ❖ Omspitten van vlak 2, WP 3
- ❖ Vondsten determineren en sorteren per materiaalcategorie
- ❖ Vondsten wassen en nummeren
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen: /

Maandag 15 september 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Fran en Lia Thomas

Bezigheden:

- ❖ Omspitten van vlak 2, WP 3
- ❖ Kuilen couperen, ten zuiden van de proefsleuf, WP 3
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, ten zuiden van de proefsleuf, WP 3
- ❖ Administratie
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen: /

Dinsdag 16 september 2008

Weerkaart: zonnig met soms wat wolken

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Fran, Lia, Yves, Veerle, Emmy Nijssen, Nele Vanneylen en Merel Motten

Bezigheden:

- ❖ Kuilen couperen, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, ten zuiden van de proefsleuf, WP 3
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, ten zuiden van de proefsleuf, WP 3
- ❖ Monsters zeven
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen:

- De werfleider is ons komen melden dat de diepte die we moeten aanhouden in WP 2 gewijzigd is. Blijkbaar is de maximale diepte van de bouw in deze werkput slechts -3m57 in plaats van -4m07. Gezien we deze week reeds kuilen hebben gecoupeerd met de oudere diepte voor ogen, zijn een aantal ervan iets te diep gecoupeerd volgens de nieuwe maximale diepte.

Woensdag 17 september 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*
  - Fran en Lia

Bezigheden:

- ❖ Kuilen couperen, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, ten zuiden van de proefsleuf, WP 3
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, ten zuiden van de proefsleuf, WP 3
- ❖ Monsters zeven
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen: /

Donderdag 18 september 2008

Weerkaart: bewolkt in de voormiddag, zonnig in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien en Ellen
- ✓ *Stad Tongeren*
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*
  - Fran en Lia

Bezigheden:

- ❖ Kuilen couperen, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Opschaven van het zand, ten zuiden van de proefsleuf, op zoek naar prehistorische sporen en/of artefacten, WP 3
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen: /

Vrijdag 19 september 2008

Weerkaart: zonnig met af en toe wat wolken

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Fran en Lia

Bezigheden:

- ❖ Kuilen couperen, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Vondsten inpakken
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen:

- WP 4 is vandaag officieel vrijgegeven door Ingrid Vanderhoydonck

Maandag 22 september 2008

Weerkaart: zonnig in de voormiddag, bewolkt in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Kuilen couperen, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Aanleg van vlak 3, WP 3
- ❖ Monsters zeven
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen:

- In WP 4 is de bouwput aangelegd.
- In WP 2 zullen we, aan de oostzijde van de Romeinse weg, in het zuiden het zand al opschaven, zodat een deel van de bouw reeds van start kan gaan.
- Normaal gezien zouden we vandaag het eerste vlak in het tweede deel van WP 2 aanleggen, maar het terrein was nog niet vrijgemaakt van bouwmaterialen.

Dinsdag 23 september 2008

Weerkaart: bewolkt met regen in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en René
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Kuilen couperen, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Opschaven van het zand, ten oosten van de Romeinse weg, in het zuiden; op zoek naar prehistorische sporen en/of artefacten, WP 2
- ❖ Monsters zeven
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen:

- Het opgeschaafde deel van WP 2 is vrijgegeven door Ingrid Vanderhoydonck.
- De aanleg van eerste vlak in het tweede deel van WP 2 is opnieuw uitgesteld.
- Een deel van het noord putprofiel van WP 3 werd door arbeiders van de werf weg gegraven om de paaltjes van de bouwput uit te zetten.

Woensdag 24 september 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Kuilen couperen, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Aanleg van vlak 1, WP 2 - deel 2
- ❖ Vondsten wassen en nummeren
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen: /

Donderdag 25 september 2008

Weerkaart: bewolkt in de voormiddag, zonnig in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Aanleg van vlak 1, WP 2 - deel 2
- ❖ Oppoetsen van vlak 3, WP 3
- ❖ Opkrabben van vlak 3, WP 3

Opmerkingen: /

Vrijdag 26 september 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Kuilen couperen, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Opkrabben van vlak 3, WP 3
- ❖ Fotograferen van vlak 3, WP 3
- ❖ Intekenen van vlak 3, WP 3
- ❖ Monsters zeven
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen: /

Maandag 29 september 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien en Ellen
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Oprokkrabben van vlak 4, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 3, WP 3
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 3, WP 3
- ❖ Vergadering met Ingrid Vanderhoydonck, Hadewych Van Rechem, Robrecht Mas en Patrick Vissers (zie bijlage 4)

Opmerkingen: /

Dinsdag 30 september 2008

Weerkaart: regen

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Vondsten wassen en nummeren
- ❖ Vondsten determineren en sorteren per materiaalcategorie
- ❖ Vondsten inpakken

Opmerkingen: /

Woensdag 1 oktober 2008

Weerkaart: regen

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Vondsten wassen en nummeren
- ❖ Vondsten determineren en sorteren per materiaalcategorie
- ❖ Vondsten inpakken

Opmerkingen: /

Donderdag 2 oktober 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Verhuizen van de keten, het opgravingsmateriaal en de vondsten naar de andere kant van de werf

Opmerkingen: /

Vrijdag 3 oktober 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Lucas en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 3, WP 3
- ❖ Verhuizen van de monsterzakken naar de andere kant van de werf

Opmerkingen: /

Maandag 6 oktober 2008

Weerkaart: bewolkt met regen

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien en Ellen
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en René
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 1, WP 2 - deel 2
- ❖ Vondsten wassen en nummeren
- ❖ In inkt zetten en inkleuren van tekeningen

Opmerkingen: /

Dinsdag 7 oktober 2008

Weerkaart: bewolkt in de voormiddag, zonnig in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk e
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 1, WP 2 - deel 2
- ❖ Fotograferen van vlak 1, WP 2 - deel 2
- ❖ Intekenen van vlak 1, WP 2 - deel 2
- ❖ Inzamelen van het vondstmateriaal in de grachttopvulling, vlak 4, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Vondsten wassen en nummeren
- ❖ In inkt zetten en inkleuren van tekeningen

Opmerkingen: /

Woensdag 8 oktober 2008

Weerkaart: bewolkt en regen in de voormiddag, opklaringen in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri (½), Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Vince

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 1, WP 2 - deel 2
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 1, WP 2 - deel 2
- ❖ Inzamelen van het vondstmateriaal in de grachttopvulling, vlak 4, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Opkrabben van de bufferprofielen, WP 3
- ❖ Fotograferen van de bufferprofielen, WP 3
- ❖ Opschaven van vlak 3, WP 3
- ❖ Vondsten wassen en nummeren
- ❖ Vondsten determineren en sorteren per materiaalcategorie
- ❖ In inkt zetten en inkleuren van tekeningen

Opmerkingen: /

Donderdag 9 oktober 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*

Bezigheden:

- ❖ Oprokben van vlak 4, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Vondsten wassen en nummeren

Opmerkingen:

- De bouwvergunning is opgeschort waardoor we omstreeks 9u30 de werf moesten verlaten.

Vrijdag 10 oktober 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri, Harald, Lucas en Dirk
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*

Bezigheden:

- ❖ Omspitten van vlak 1, WP 2 - deel 2
- ❖ Inzamelen van het vondstmateriaal in de grachttopvulling, vlak 4, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 3, WP 3
- ❖ Intekenen van het noord bufferprofiel, WP 3
- ❖ Monsters zeven

Opmerkingen:

- De bouw ligt de komende 20 dagen stil, vanwege de opschorting van de bouwvergunning. Wij mogen ons onderzoek verder zetten, aangezien wij een aparte vergunning hebben.

Maandag 13 oktober 2008

Weerkaart: zonnig met soms wat wolken

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 4, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Fotograferen van vlak 4, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Omspitten van vlak 1, WP 2 - deel 2
- ❖ Vondsten wassen

Opmerkingen: /

Dinsdag 14 oktober 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Yves

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 4, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 4, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Omspitten van vlak 1, WP 2 - deel 2
- ❖ Paalkuilen couperen, WP 3
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 3
- ❖ Intekenen van het oost en west bufferprofiel, WP 3
- ❖ Monsters zeven

Opmerkingen: /

Woensdag 15 oktober 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*
  - Vince

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 4, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 4, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Omspitten van vlak 1, WP 2 - deel 2
- ❖ Vrijleggen van het vloerfragment (spoor 365), WP 2 - deel 2
- ❖ (Paal)kuilen couperen, WP 3
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 3
- ❖ Spoorbeschrijving van het noord, oost en west bufferprofiel, WP 3
- ❖ Monsters zeven

Opmerkingen: /

Donderdag 16 oktober 2008

Weerkaart: bewolkt met af en toe regen

Aanwezig:

- ✓ *Democo*
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ *Stad Tongeren*
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ *Stagiair/Vrijwilliger*

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 4, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Intekenen van de Romeinse weg, vierde fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Oppoetsen en intekenen van het vloerfragment (spoor 365), WP 2 - deel 2
- ❖ (Paal)kuilen couperen, WP 3
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 3
- ❖ Monsters zeven

Opmerkingen: /

Vrijdag 17 oktober 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Spoorbeschrijving vlak 4, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Intekenen van de Romeinse weg, vierde fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Kuilen couperen, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, WP 3
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 3

Opmerkingen: /

Maandag 20 oktober 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien en Ellen
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Aanleg van vlak 2 – WP 2 - deel 2
- ❖ Aanleg van de Romeinse weg, derde en tweede fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Kuilen couperen, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, WP 3

Opmerkingen: /

Dinsdag 21 oktober 2008

Weerkaart: bewolkt en regen

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en René
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 3
- ❖ Vondsten wassen en nummeren
- ❖ Vondsten determineren en sorteren per materiaalcategorie
- ❖ In inkt zetten en inkleuren van tekeningen

Opmerkingen: /

Woensdag 22 oktober 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Vince

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 2, WP 2 - deel 2
- ❖ Fotograferen van vlak 2, WP 2 - deel 2
- ❖ Verdiepen van vlak 4 binnen de Romeinse kelder, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, WP 3
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 3

Opmerkingen: /

Donderdag 23 oktober 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas en René
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 2, WP 2 - deel 2
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 2, WP 2 - deel 2
- ❖ Kuilen couperen, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Verdiepen van vlak 4 binnen de Romeinse kelder, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, WP 3
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 3

Opmerkingen: /

Vrijdag 24 oktober 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald en Lucas
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 2, WP 2 - deel 2
- ❖ Omspitten van vlak 2, WP 2 - deel 2
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, ten westen van de Romeinse weg, WP 2

Opmerkingen: /

Maandag 27 oktober 2008

Weerkaart: bewolkt met regen

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Omspitten van vlak 2, WP 2 - deel 2
- ❖ Omspitten van vlak 4, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ In inkt zetten van tekeningen

Opmerkingen: /

Dinsdag 28 oktober 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Aanleg van vlak 3, WP 2 - deel 2
- ❖ Omspitten van vlak 4, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Aanleg van vlak 5, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Verdiepen van vlak 4 binnen de Romeinse kelder, WP 2
- ❖ Oppoetsen van de Romeinse kelder, vlak 5, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, WP 3
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 3

Opmerkingen: /

Woensdag 29 oktober 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger
  - Vince

Bezigheden:

- ❖ Aanleg van vlak 5, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Oppoetsen van vlak 5, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Opkrabben van vlak 5, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Fotograferen van vlak 5, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 5, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, WP 3

Opmerkingen: /

Donderdag 30 oktober 2008

Weerkaart: bewolkt met wat regen

Aanwezig:

- ✓ Democo
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald (½), Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Oppoetsen van de Romeinse weg, derde en tweede fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Vondsten wassen en nummeren

Opmerkingen: /

Vrijdag 31 oktober 2008

Weerkaart: bewolkt met wat regen

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 5, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 5, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, WP 3
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 3

Opmerkingen: /

Maandag 3 november 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien en Ellen
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Jean-Marie, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Oppoetsen van de Romeinse weg, derde en tweede fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Intekenen van vlak 5, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, WP 3
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 3

Opmerkingen: /

Dinsdag 4 november 2008

Weerkaart: zonnig met af en toe wat wolken

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Opkrabben van vlak 3, WP 2 - deel 2
- ❖ Fotograferen van vlak 3, WP 2 - deel 2
- ❖ Intekenen van de Romeinse weg, derde en tweede fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Inzamelen van vondsten in vlak 5, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, WP 3
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 3

Opmerkingen: /

Woensdag 5 november 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 3, WP 2 - deel 2
- ❖ Verdiepen van vlak 4 binnen de tweede Romeinse kelder, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, WP 3

Donderdag 6 november 2008

Weerkaart: zonnig met soms wat wolken

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van vlak 3, WP 2 - deel 2
- ❖ Spoorbeschrijving vlak 3, WP 2 - deel 2
- ❖ Intekenen van de profielen van de Romeinse kelder, WP 2
- ❖ Aanleg van de Romeinse weg, eerste fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Opkrabben van de Romeinse weg, eerste fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Oppoetsen van de tweede Romeinse kelder, WP 2
- ❖ Inzamelen van vondsten in vlak 5, ten westen van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Opkrabben van de bufferprofielen, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, WP 3
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 3

Opmerkingen: /

Vrijdag 7 november 2008

Weerkaart: zonnig met soms wat wolken

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald (1½), Jean-Marie, Lucas, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Spoorbeschrijving vlak 3, WP 2 - deel 2
- ❖ Metaaldetectie vlak 3, WP 2 - deel 2
- ❖ Intekenen van de profielen van de Romeinse kelders, WP 2
- ❖ Opkrabben van de Romeinse weg, eerste fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Intekenen van de Romeinse weg, eerste fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Opkrabben van de bufferprofielen, WP 2
- ❖ Kuilen couperen, WP 3
- ❖ Coupes intekenen en beschrijven, WP 3
- ❖ Opschaven van het zand, op zoek naar prehistorische sporen en/of artefacten, WP 3
- ❖ Vondsten inpakken

Opmerkingen: /

Maandag 10 november 2008

Weerkaart: bewolkt met regen

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien en Ellen
- ✓ Stad Tongeren
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Intekenen van de profielen van de Romeinse kelders, WP 2
- ❖ Intekenen van de Romeinse weg, eerste fase (Spoor 001), WP 2
- ❖ Intekenen van het noord en west bufferprofiel, WP 2
- ❖ Spoorbeschrijving van het noord en west bufferprofiel, WP 2

Opmerkingen: /

Dinsdag 11 november 2008

WAPENSTILSTAND

Woensdag 12 november 2008

Weerkaart: zonnig

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Manueel verdiepen van de oudste fase van de Romeinse weg, op zoek naar vondstmateriaal en oudere sporen onder de weg, WP 2
- ❖ Intekenen van het noord bufferprofiel, WP 2
- ❖ Omspitten van vlak 3, WP 2 - deel 2
- ❖ Inzamelen van vondsten in vlak 3, WP 2 - deel 2

Opmerkingen:

- WP 3 is vandaag officieel vrijgegeven door Ingrid Vanderhoydonck

Donderdag 13 november 2008

Weerkaart: bewolkt in de voormiddag, zonnig in de namiddag

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Opschaven van het zand onder de oudste fase van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Fotograferen van de sporen in het zand onder de oudste fase van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Intekenen van de sporen in het zand onder de oudste fase van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Omspitten van vlak 3, WP 2 - deel 2

Opmerkingen: /

Vrijdag 14 november 2008

Weerkaart: bewolkt

Aanwezig:

- ✓ Democo
  - Kristien, Ellen en Michiel
- ✓ Stad Tongeren
  - Henri, Harald, Jean-Marie, René en Dirk
- ✓ Stagiair/Vrijwilliger

Bezigheden:

- ❖ Inzamelen van vondsten in vlak 4, ten oosten van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Intekenen van de sporen in het zand onder de oudste fase van de Romeinse weg, WP 2
- ❖ Omspitten van vlak 3, WP 2 - deel 2
- ❖ Materiaal poetsen + kistjes verhuizen naar de andere keten
- ❖ Leegmaken van de overige keten

Opmerkingen: /

Bijlage 2: Overleg van 23 juni 2008

Overleg planning archeologisch onderzoek Anicius

Maandag 23 juni 2008

Werf 11de -Novemberwal, 15u

Aanwezig:

Robrecht Mas (Democo), Patrick Vissers (Democo), Peter Jamin (Democo), Staf Leen (Probis), Stefan Vangronsveld (Vestio), Ingrid Vanderhoydonck (Agentschap R-O Vlaanderen), Kristien Borgers (projectarcheologe, Democo), Michiel Steenhoudt (assisterend archeoloog, Democo), Ellen Van de Velde (tekenares, Democo), Hadewych Van Rechem (stadsarcheologe, Stad Tongeren).

Het overleg is gepland omdat Democo een wijziging vraagt van de bestaande planning voor de archeologische opgravingen. In de bestaande planning wordt eerst het deel van de rode put afgewerkt dat nu in onderzoek is, vervolgens de tweede groene put en tenslotte het tweede deel van de rode put. Dit omdat de sanering ter hoogte van de rode put bij Democo prioriteit gekregen had.

Democo heeft nu de vraag gekregen om de werken aan alle bouwblokken te starten, wat zou betekenen dat de onderzoekstermijnen voor alle putten sterk ingekort zouden moeten worden, zodanig dat zowel de tweede groene put als deel 1 van de rode put eind augustus klaar zouden moeten zijn.

Tijdens de vergadering worden verschillende scenario's besproken

Het inzetten van een extra team wordt besproken. Dat veronderstelt ook het inzetten van extra archeologen en tekenaar en zou het onderzoek organisatorisch eerder bemoeilijken dan versnellen. Bovendien hebben al acht stagiairs toegezegd en wordt er nog een extra oproep gelanceerd (informatie Kristien 24.06.2008 's morgens). We kunnen ervan uitgaan dat gedurende de zomermaanden de opgraving maximaal bestaft zal zijn.

Ingrid Vanderhoydonck benadrukt dat de PVE moet gevolgd worden en dat bij overtredingen de inspectie ter plaatse zal gestuurd worden.

De vergadering besluit met de volgende afspraken:

- De rode put deel 1 wordt eerst afgewerkt, tegen eind augustus.
- Daarna wordt de tweede groene put opgegraven, met een termijn van 8 weken is de einddatum 24 oktober.
- Deel 2 van de rode put wordt opgegraven tussen 24 oktober en 16 november (einddatum van het veldwerk volgens de PVE).
- De grote kraan wordt ter beschikking gesteld, Kristien zal telkens op voorhand aangeven wanneer ze de kraan nodig heeft.

Voor verslag,
Hadewych Van Rechem

Bijlage 3: Overleg van 25 augustus 2008

Overleg planning archeologisch onderzoek Anicius

Maandag 25 augustus 2008

Werf 11de-Novemberwal, 14u

Aanwezig:

Robrecht Mas (Democo), Kristien Borgers (projectarcheologe, Democo), Michiel Steenhoudt (projectarcheoloog, Democo), Ingrid Vanderhoydonck (Agentschap R-O Vlaanderen), Hadewych Van Rechem (stadsarcheologe, stad Tongeren), Ellen Van de Velde (tekenares, Democo).

Het overleg werd gepland omdat Democo vraagt om een herziening van de vorige planning, zoals besproken op de vergadering van 23-07-08. De volgende punten werden besproken voor de drie verschillende werkputten:

Tijdens de vergadering worden volgende afspraken gemaakt:

Werkput 2:

De sanering ter hoogte van werkput 2 is niet langer een prioriteit voor Democo. De prioriteit verschuift opnieuw naar werkputten 3 en 4 om aldaar zo snel mogelijk met de bouw van start te kunnen gaan. De deadline voor werkput 2 verschuift hierdoor naar 15-11-08. In de te saneren zone naast werkput 2 dient een proefboring uitgevoerd te worden. Daarvoor moeten ze niet in de put zelf zijn, maar het archeologische team heeft besloten daar op dat moment niet actief te zijn voor hun veiligheid.

Werkput 3:

Sinds 25-08-08 ligt deze put open. Democo vraagt om aan deze put voorrang te geven. De archeologen waarschuwen dat de omvang van de put niet zo klein is als blijkt uit de schets. 24-10-08 blijft daarom ook behouden als einddatum voor dit onderdeel van de archeologische opgraving. Mochten de werken toch sneller beëindigd zijn, is dit in het voordeel van iedereen. Ten laatste over een tweetal weken zullen de archeologen een duidelijk beeld hebben over de omvang van de Romeinse sporen in deze werkput. Robrecht Mas zal op de hoogte gebracht worden en zal op zijn beurt Democo inlichten.

Werkput 4:

In deze werkput dienen enkel de profielen (zuid en west) nog bemonsterd te worden. Hiervoor voorzien de archeologen een tweetal dagen. Dit werk kan echter pas van start gaan wanneer de kuilen, die nu nog in het vlak liggen, dichtgemaakt worden. Dit is nodig voor de veiligheid van de archeologische ploeg en de stabiliteit van de ondergrond voor de bouwwerken. Democo zorgt hiervoor.

Voor verslag,
Ellen Van de Velde

Bijlage 4: Overleg van 29 september 2008

Overleg planning archeologisch onderzoek Anicius

Maandag 29 september 2008

Werf 11de -Novemberwal, 14U30

Aanwezig:

Robrecht Mas (Democo), Patrick Vissers (Democo), Kristien Borgers (projectarcheologe, Democo), Michiel Steenhoudt (projectarcheoloog, Democo), Ingrid Vanderhoydonck (Agentschap R-O Vlaanderen), Hadewych Van Rechem (stadsarcheologe, stad Tongeren), Ellen Van de Velde (tekenares, Democo).

Het overleg werd gepland omdat door het archeologisch team een Romeinse kelder is aangetroffen die eventueel volledig dient opgegraven te worden. Democo vraagt om een herziening van de planning in het tweede deel van werkput 2. In de bestaande planning wordt het tweede deel van werkput twee volledig afzonderlijk opgegraven van het overige deel van werkput twee. Het team heeft daar tijd voor tot het vooropgestelde einde van het archeologisch onderzoek (14 november 2008).

Tijdens de vergadering worden volgende punten besproken:

- In de noordwest hoek van werkput 2 is door het archeologisch team een Romeinse kelder met nis teruggevonden. Deze kelder strekt zich verder uit naar het noorden en het westen. Gezien de af te graven saneringszone zich te noorden van werkput 2 bevindt, is deze kelder bedreigd en dient hij verder opgegraven te worden. Democo deelt mee dat de Romeinse kelder zich niet in de saneringszone bevindt, gezien die zone zich ook niet uitstrekt over de gehele lengte van werkput 2.
- Democo vraagt om het zuiden van het tweede deel van werkput 2 eerst en afzonderlijk op te graven over een breedte van 2 meter. Dit om een balk te kunnen plaatsen die nodig is voor het voorzetten van de bouw ten zuiden van werkput 2. Het archeologisch team deelt mee dat dit praktisch en naar volledigheid van de archeologische gegevens niet mogelijk is en dat het tweede deel als een geheel dient opgegraven te worden.
- Het archeologisch team deelt een fout mee in de doorgegeven maximale dieptes waaraan het zich dient te houden. Op 27 augustus deelde Democo de maximale diepte van de bouwputten mee aan het archeologisch team: -4m07 voor werkput 2 en -3m60 voor werkput 3. Op 16 september werd de diepte van werkput 2 door Democo herzien naar -3m57. De diepte voor werkput 3 bleef ongewijzigd. De diepte van werkput 3 werd door het archeologisch team handmatig nagemeten en zou op -3m74 moeten liggen.

Tijdens de vergadering worden volgende afspraken gemaakt:

- De Romeinse kelder bevindt zich niet in de af te graven saneringszone en is dus niet bedreigd. Het archeologisch team registreert enkel het deel van de kelder dat nu zichtbaar is in werkput 2.
- Het tweede deel van werkput 2 wordt als één geheel opgegraven. Het team heeft hiervoor nog tijd tot 14 november.
- De maximale dieptes waar het archeologisch team vanaf nu rekening mee zal houden worden definitief en correct vastgelegd op -3m57 voor werkput 2 en -3m74 voor werkput 3.

Voor verslag,
Kristien Borgers

Bijlage 5: Determinatie reliëfgroep van Juppiter en Juno

Herkomst:

Tongeren, Anicius-project, 11de novemberwal (TO-o8-AN)
Vondstnummer 041 (werkput 3, vlak 2, spoor 8)
12 september 2008

Materiaal:

Kalksteen van Norroy-lès-Pont-à-Mousson (Moezel, tussen Metz en Nancy).

Afmetingen:

Hoogte nog 36 cm; breedte 27,5 cm; diepte 10,5 – 16,5 cm
Voetplaat 4 cm hoog en 10,5 cm diep; achterwand 4 cm dik
Reliëf voorzijde steekt 7,5 cm uit, reliëf achterzijde steekt 5 cm uit

Conserveringstoestand:

Vier fragmenten van een incompleet godenreliëf. Vooral de bovenkant en de bovenste helft van de reliëffiguren op de voorzijde ontbreken of zijn afgebroken. Horizontale breuk ter hoogte van de onderbenen, verticale breuk links langs Juno (die links op het reliëf staat), verticale breuk achterlangs de twee reliëffiguren waardoor het middendeel los van de achterwand is gekomen (afgebroken). Het bovenstuk van het reliëf is verdwenen, maar de contouren van de schouders en hals van beide figuren zijn bewaard op de achterwand. De resterende achterkant is in goede staat. Veel werktuigsporen van tandbeitel en fijne beitel; op onderzijde zaagsporen.

Beschrijving:

Het reliëf toont twee staande godenfiguren, rechts Juppiter en links Juno, tegen een vlakke achterwand. Ze staan beide in contrapost (linker been is standbeen) op een vooruitstekende en aflopende plint.

Juppiter is naakt op een mantel na, die om zijn schouders hing en waarvan we rechts tegen de achterwand een afhankelijk geplooid stuk stof herkennen. In zijn rechterarm houdt hij de hem kenmerkende bliksembundel. Rechts op de plint (links van hem) staat een forse adelaar, die tot halverwege zijn dijbeen reikt, naar rechts. Ook de adelaar is karakteristiek voor Juppiter. Het afgebroken reliëf van de schouders, hals en hoofd laten een figuurhoogte herkennen van ca. 37 cm.

Links op het reliëf staat Juno (rechts van Jupiter). Zij is iets kleiner voorgesteld dan Juppiter en van haar figuur is meer bewaard, maar ook bij haar ontbreken het hoofd, het rechter deel van de borstkas en de rechterarm (met de offerschaal). Zij is gekleed in haar gebruikelijke tunica en mantel, die in een punt tot op haar rechterknie hangt en waarvan links tegen de achterwand een geplooid strook stof is te zien. De omlaag gehouden linkerarm komt vrij uit de mantelstof en in de linkerhand houdt zij een bolvormig object vast, vermoedelijk een acerra (wierookvat). De plooi is scherp en enigszins schematisch, maar het linker dijbeen en de rechterknie komen plastisch naar voren. De contoureaanzet van schouder en hoofd suggereren, zoals ook de offerhandeling, dat haar hoofd door de mantel bedekt was. Een rond boorgat in de plint en vóór haar rechtervoet kan niet verklaard worden door de aanwezigheid van een lans, wel kan er een bronzen pauwenfiguurtje in gestoken zijn geweest.

Op de achterkant van het godenreliëf is in krachtig reliëf en tegen een mooi gevlakte wand een globe met een doorsnede van bijna 16 cm voorgesteld die versierd is met twee elkaar kruisende ringen of banden. De globe, symbool van almacht, die zowel een wereldbol met equator en meridiaan kan voorstellen, als een hemelglobe met hemelequator en zodiak, is gevat in een krans van eikenloof, een corona civica, samen met de adelaar op de voorzijde een verwijzing naar de cultus van Juppiter Capitolinus.

Het reliëf kan gedateerd worden in het laatste deel van de tweede eeuw na Chr. tot in de eerste helft van de derde eeuw. Herkomst uit een huisheilgdom is mogelijk.

Bijlage 6: Inhoud van de dozen met ingepakte vondsten

(Doos)

Speciale vondsten

1	WP 2
2	WP 2 - WP 3 - WP 4
3	Kalkstenen beeld en Mercurius

Werkput 2

4	Vlak 1: 002 036	45	Vlak 2 - BOT: 174 176
5	Vlak 1: 036 039	46	Vlak 2 - BOT: 176 191
6	Vlak 1: 040 060	47	Vlak 2 - BOT: 192 194
7	Vlak 1: 064 087	48	Vlak 2 - BOT: 195 208
8	Vlak 1: 088 104 / 814 (LV) / 817 (LV)	49	Vlak 2 - BOT: 208 213
9	Vlak 1 - BOT	50	Vlak 2 - BOT: 215 220
10	Vlak 2: 105 126	51	Vlak 2 - BOT: 220 222
11	Vlak 2: 127 135	52	Vlak 2 - BOT: 225 235
12	Vlak 2: 135	53	Vlak 2 - BOT: 236 245
13	Vlak 2: 136 137	54	Vlak 2 - BOT: 246 264
14	Vlak 2: 137 155	55	Vlak 3: 274 305
15	Vlak 2: 156 160	56	Vlak 3: 306 316
16	Vlak 2: 160 161	57	Vlak 3: 317 324
17	Vlak 2: 161	58	Vlak 3: 325 332
18	Vlak 2: 161 162	59	Vlak 3: 333 348
19	Vlak 2: 173	60	Vlak 3: 361 374
20	Vlak 2: 174 176	61	Vlak 3: 375 379
21	Vlak 2: 176 190	62	Vlak 3: 380 399
22	Vlak 2: 191 193	63	Vlak 3 - BOT: 289 309
23	Vlak 2: 193 194	64	Vlak 3 - BOT: 310 321
24	Vlak 2: 194 197	65	Vlak 3 - BOT: 321 325
25	Vlak 2: 199 208	66	Vlak 3 - BOT: 325 348
26	Vlak 2: 209 210	67	Vlak 3 - BOT: 350 399
27	Vlak 2: 213 218	68	Vlak 4: 407 439
28	Vlak 2: 219 222	69	Vlak 4: 440 484
29	Vlak 2: 224 229	70	Vlak 4: 485 489
30	Vlak 2: 230 231	71	Vlak 4: 490 501
31	Vlak 2: 232 235	72	Vlak 4: 502 519
32	Vlak 2: 235	73	Vlak 4: 520 546
33	Vlak 2: 235 239	74	Vlak 4: 547 611
34	Vlak 2: 239	75	Vlak 4: 612 623
35	Vlak 2: 239	76	Vlak 4: 624 633
36	Vlak 2: 240 242	77	Vlak 4: 634 812
37	Vlak 2: 243 245	78	Vlak 4 - BOT: 416 439
38	Vlak 2: 246 254	79	Vlak 4 - BOT: 440 469
39	Vlak 2: 255 259	80	Vlak 4 - BOT: 471 491
40	Vlak 2: 260 264	81	Vlak 4 - BOT: 492 505
41	Vlak 2 - BOT: 105 128	82	Vlak 4 - BOT: 506 513
42	Vlak 2 - BOT: 135	83	Vlak 4 - BOT: 514 520
43	Vlak 2 - BOT: 136 160	84	Vlak 4 - BOT: 536 609
44	Vlak 2 - BOT: 161 173	85	Vlak 4 - BOT: 610 621

86	Vlak 4 - BOT: 624 669
87	Vlak 4 - BOT: 802 812
88	Vlak 5
89	Vlak 5 - BOT: 682 693
90	Vlak 5 - BOT: 693
91	Vlak 5 - BOT: 693 695
92	Vlak 5 - BOT: 695
93	Vlak 5 - BOT: 696 705 Vlak 7 - BOT: 801
94	Putprofielen: 012 797 (<i>ook bot</i>)
95	Romeinse weg: Vlak 6: 747 706 Vlak 5: 670 Vlak 3: 265 389 Vlak 2 - 1: 014 188
96	Romeinse weg - BOT: 747
97	Romeinse weg - BOT: 747
98	Romeinse weg - BOT: 748
99	Romeinse weg - BOT: 748
100	Romeinse weg - BOT: 748
101	Romeinse weg - BOT: Vlak 6: 748 Vlak 5: 670 Vlak 3: 265 Vlak 2 - 1: 014 188

102	Romeinse weg - BOT: 749
103	Romeinse weg - BOT: 749
104	Romeinse weg - BOT: 749
105	Romeinse kelder 1: Vlak 3: 387 Vlak 4: 543
106	Romeinse kelder 1: Vlak 3 - BOT: 387
107	Romeinse kelder 1: Vlak 3 - BOT: 387
108	Romeinse kelder 1: Vlak 3 - BOT: 387
109	Romeinse kelder 1: Vlak 3 - BOT: 387
110	Romeinse kelder 1: Vlak 4 - BOT: 543
111	Romeinse kelder 1: Vlak 4 - BOT: 543
112	Romeinse kelder 2: Vlak 3: 327 328 Vlak 4: 690 (<i>ook bot</i>)

Werkput 2 - DEEL 2

113	Vlak 1: 525
114	Vlak 1: 525 535
115	Vlak 1 - BOT
116	Vlak 2: 542 565
117	Vlak 2: 566 587
118	Vlak 2: 587 606
119	Vlak 2 - BOT: 556 582
120	Vlak 2 - BOT: 584 607
121	Vlak 3: 708 756
122	Vlak 3: 757 764
123	Vlak 3: 765 773
124	Vlak 3: 774 779
125	Vlak 3: 780 795
126	Vlak 3 - BOT: 750 769
127	Vlak 3 - BOT: 770 796

Werkput 3

128	Vlak 1: 009 016
129	Vlak 1: 017 020
130	Vlak 1: 021 026
131	Vlak 1: 026
132	Vlak 1 - BOT
133	Vlak 2: 041 064/ 070
134	Vlak 2: 065 080
135	Vlak 2: 081 112
136	Vlak 2 - BOT
137	Vlak 3: 118 124
138	Vlak 3: 125 139
139	Vlak 3: 140 149
140	Vlak 3: 150 151
141	Vlak 3: 152 181/ 183 (LV)
142	Vlak 3 - BOT

Werkput 4

143	Vlak 1: 001 020
144	Vlak 1: 021 042
145	Vlak 1 - BOT
146	Vlak 2: 029 046
147	Vlak 2: 047 080
148	Vlak 2: 081 090
149	Vlak 2 - BOT: 029 080
150	Vlak 2 - BOT: 082 090
151	Putprofielen: 005 338 (ook bot)

Pleisterwerk

152	WP 2 - Pleisterwerk
153	WP 2 - Pleisterwerk
154	WP 2 - Pleisterwerk
155	WP 2 - Pleisterwerk
156	WP 2 - Pleisterwerk
157	WP 4 - WP 3 - WP 2 - Pleisterwerk

Monsternames

158	WP 4 - 048m - 241m
159	WP 4 - 328m - 335m
160	WP 4 - WP 3 - WP 2
161	WP 2 - 177m - 211m
162	WP 2 - 223m - 337m
163	WP 2 - 340m - 738m
164	WP 2 - 739m - 746m

Losse Vondsten

165	*
166	*
167	*

